

КИЗИЛ УЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР
ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

42-йил чиқиши
№ 57 (11.503).

8 март, сешанба, 1960 йил.

Баҳоси 30 тийин.

СОВЕТ ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА

Қадри хотин-қиз ўртоқлар, улуғ Совет Ватанимизнинг оташин ватандошларини!

Шонли меҳнатқил хотин-қиз ишчилар ва колхозчилар, фан ва техника арбоблари, маориф ва соғлиқни сақлаш, транспорт, савдо ва умумий овқатланиш, адабиёт ва санъат арбоблари! Оналаримиз, дўғоналаримиз ва опа-сингилларимиз!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети сизларни Халқаро хотин-қизлар кўни — 8 Мартнинг 50 йиллиги — инсоният ҳаётидаги муҳим тарихий кун билан қизгин табриклайди ва кутлайди.

Бундан ярим аср муқаддам Копенгагенда, социалист хотин-қизларнинг 2- Халқаро конференциясида Клара Цеткиннинг тақдирга мувофиқ, Халқаро хотин-қизлар кўнини белгилаш тўғрисида қарор қабул қилинган эди. Уша вақтдан бери 8 Март кўни бутун дунёдаги меҳнатқил хотин-қизларнинг бирдамлиги, уларнинг озодлик ва тенг ҳуқуқлиги учун, тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик учун, яхши турмуш учун курашдаги бирлиги кўни бўлиб қолди.

Мамлакатимизнинг хотин-қизлари ана шу ўтган йиллар мобайнида халқ бахти учун курашувчиларнинг биринчи сафаридан бордилар. Улар Коммунистик партия ва улуғ Ленин раҳбарлигида қарор самодержавиега, помещиклар ва буржуазияга қарши революцион курашда актив катнашдилар. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг талабаси учун қаҳрамонона жанг қилдилар, граждандар уруш ва чет эл интервенциясининг оғир йилларида ёш Совет ҳокимиятини фидокорона ҳимоя қилдилар. Совет аёллари ўз оталари, эрлари ва ака-укалари билан биргаликда халқ ҳўжалигини тикладилар, мамлакатини индустриал ва кишлққ ҳўжалигини коллективлаштиришни амалга оширдилар. Улар Улуғ Ватан урушининг жуда машаққатли кўнларида фронтларда ва фронт оқсидида бутун халқ билан биргаликда фашизм устидан ғалаба қозонишга сабот ва фидокорлик билан замин тайёрладилар, халқларнинг мустиқлиги ва озодлигини қаттиқ тўриб ҳимоя қилдилар. Бизнинг хотин-қизларимиз урушининг оқибатларини тутатиш ва урушдан кейинги беш йиллик планларни амалга ошириш йўлида кўп меҳнат ва ғайрат сарф қилдилар. Хозирги вақтда совет хотин-қизлари ўзларининг бутун кўчларини КПСС XXI съездининг тарихий қарорларини, етти йиллик планни, коммунистни куралишининг буюк программасини амалга оширишга гойат афр ғайрат билан сафарбар қилмоқдалар.

Коммунистик партия ва бутун совет халқи совет хотин-қизларининг ана шу буюк хизматларини ҳеч қачон эсдан чиқармайди ва шонли меҳнатлари ҳамда ана-Ватанга қатъий садоқатлари учун, коммунистлик жамият қуришдан иборат ленинга ишга фидокороба ва ҳўшқин хизмати учун уларга чин қалбдан қизгин миннаторчилик изҳор қилмоқдалар.

Бизнинг мамлакатимиз Халқаро хотин-қизлар кўни — 8 Мартнинг 50 йиллигини санъатини ва кишлққ ҳўжалигини, фан ва маданиятни ривожлантиришда, меҳнатқилларнинг фаровонлигини оширишда янги аjoyиб ғалабалар қўлга киритилган бир ваъданида ишловчи бўлди. Ёр ва Кубининг сунъий йўдошларини, космик ракетадорини, ва қитъалараро станцияларни дунёда биринчи бўлиб уюрган. Ойнинг қўйнимас томонини фотосуратга олишни амалга оширган совет олимлари, инженерлари, техникалари ва ишчиларининг эришган муваффақиятлари бутун инсониятни қўйил қилмоқда. Совет хотин-қизлари ҳам ана шу буюк муваффақиятларини қўлга киритишда муносиб ҳиссаларини қўйдилар.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси лаб-зўлмага ва қишининг киши томонидан эксплуатация қилинишига аъдий хўтима бериб, хотин-қизларнинг эркинлиги ва ҳуқуқий тенглигини тарихда биринчи марта сўзга эмас, балки амалда таъминлади, уларнинг жамиятдаги аҳволини тубдан ўзгартириб юборди. Совет ҳокимияти хотин-қизларнинг иззат-ҳурматини таъхир этувчи ва ерга урувчи эски чор ва буржуа-помещик қонунларидан асар ҳам қолдирмай батамом йўқотди. Совет ҳокимияти хотин-қизларнинг чин эркинлигини, ва эрқарлар билан тенг ҳуқуқларга эга эканликларини эълон қилган янги қонунларни вужудга келтириш ва мустаҳкамлаш билан бирга, бу қонунларни амалга ошириш учун, оналарнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш учун, совет хотин-қизларининг фаровонлиги ва маданиятини тўхтовсиз юксалтириш, уларнинг қобилият ва истеъдодларини ямшиштириш учун зарур бўлган ҳамма чораларни ҳам амалга оширмоқда.

Хотин-қизларнинг давлатни бошқаришдаги актив иштироки совет хотин-қизларининг коммунистик қурилишдаги буюк роли эътироф этилаётганлигини ва уларнинг сиёсий ҳуқуқлари гойат ҳурмат қилинаётганлигини исбот этувчи ёрқин далиллар. СССР Олий Совети составида 366 хотин-қиз бор, ёки улар барча депутатларнинг 27 процентини ташкил этадилар. 1959 йилда иттифоқчи ва автоном республикаларнинг Олий Советларига ҳамда меҳнатқиллар депутатлари маҳаллий Советларига 693 мингдан кўпроқ қизлик сайланди. Бу аса, барча депутатларнинг 38 процентини ташкил этади. Миллионлаб хотин-қизлар совет ва касалба союзи органларининг ишлаб чиқариш, маданий-маиший комиссиялари ва бошқа комиссияларида, шунингдек турли жамоат ташкилотларининг ишда актив катнашмоқдалар.

Совет хотин-қизларининг халқ ҳўжалигидаги роли йил сайини ошиб бормоқда. Ишчилар ва хизматчиларининг 47 проценти хотин-қизлардир. Мадаиёт ва меҳнатқилларнинг соғлигини муҳофаза қилиш соҳасида айниқса кўп хотин-қиз ишлamoқда. Халқ маорифи хўдмаларининг 69 проценти, халқ соғлигини сақлаш хўдмаларининг аса 85 проценти хотин-қизлар ташкил этади.

Революциядан илгари мамлакатимизда яшаган хотин-қизларнинг 86,3 проценти саводсиз эди, энг қора ва энг кам ҳақ тўланадиган меҳнат уларнинг қисмати эди. Хотин-қизларимиз Совет ҳокимияти шароитида дунёда биринчи марта илм олиш, фан ва маданиятни эгаллаш, ҳар қандай касобни ўрганиш, гарантияланган иш олиш ва тенг меҳнатга барабар ҳақ олиш учун бениҳоя катта имкониятларга эга бўлидилар.

Кейинги йилгирма йил ичида олий маълумотли хотин-қизлар сонини қайтариб беш баравар, ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотли хотин-қизлар сонини аса 4,4 баравар қўлайди. Хозирги вақтда СССРда хотин-қизлардан 233 минг инженер, 1 миллион 280 мингдан кўпроқ ўқитувчи, 300 мингта яқин врач, 110 мингдан кўпроқ илмий хўдмалар бор. Хотин-қизлардан кўпи адабиёт ва санъат соҳаларида ўз юксак қобилиятларини кўрсатди.

Хотин-қизларнинг ишлаб чиқариш ва сиёсий активлиги ўсиши билан бир қаторда улар орасида энг кўп тайёргарлиги

30 МИЛЛИОН ТУП КУЧАТ

РЕСПУБЛИКАДА «КУЧАТ УТҚАЗИШ ОЙЛИГИ»
БОШЛАНГАНДАН БУЕН ҚАРИИБ 30 МИЛЛИОН ТУП
МЕВАЛИ ВА МЕВАСИЗ ДАРАХТ КУЧАТЛАРИ УТҚАЗИЛДИ

Областлар баҳорги дарахт кўчатлари ўтқазини топиригини қўйидагича бакарди (планта нисбатан процент ҳисобда):

1. Сурхондарё области	64,2
2. Бухоро области	53,4
3. Самарқанд области	42,4
4. Андижон области	29,2
5. Фарғона области	23,3
6. Тошкент области	23,0
7. Хоразм области	9,7
8. Қорақалпоғистон АССР	0,9

ХАЛҚАРО ХОТИН-ҚИЗЛАР КЎНИ — 8 МАРТНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ МУРОЖААТИ

бўлган кишилар раҳбар партия, совет ва ҳўжалик ҳамда маданий ишларга кенг миқёсда кўтаришмоқда. Барча совет республикалари, ўлкалари ва областлари партия комитетларининг секретариари, меҳнатқиллар депутатлари советлари ижроия комитетларининг раислари, министрлар, қорхоналарнинг директорлари, колхозларининг раислари, илмий муассасаларининг раҳбарлари, касалхоналарининг бош врачлари, махтaab директорлари, турли маданий-оқартув муассасаларининг мудирлари бўлиб муваффақиятли ишлаётган хотин-қизлар кўни. Хотин-қизларни бундан буюн ҳам раҳбарлик ишига даъия кўтариш, уларни бутун чоралар билан қўллаб-қувватлаш ва кўндалик ишларида уларга ёрдам бериш зарур.

Совет хотин-қизларининг илҳомбахш меҳнати уларни хўрмат ва ишон-шарифга сазовор қилди. Бутун халқимиз аjoyиб меҳнат зафарлари билан Ватанининг шўхратини оширган, коммунизм идеяларига чексиз содиқ эканлигини кўрсатган Вишний Волочек йигирувчиси Валентина Гаганова, Тамбов областидagi Коминтерн номли колхозининг раиси Евгения Андреева, ўзбек колхозчиси — механизатор, Турсунбой Охуннова, сталинградлик сўт соғуғчи Вера Рибачек, охмский чўчка боқувчи Татьяна Перешинко, харковлик парандани Вера Сидора каби илгор хотин-қизларни тақдирлади. Яънаъи колхозчи аёллари ва мамлакатимизнинг кўпгина бошқа аjoyиб меҳнатқил хотин-қизлари бутун халқнинг шўхратига муюссар бўлидилар.

1955 — 1959 йиллардагина Ватан ва халқ олдидаги катта хизматлари учун 69.959 хотин-қиз СССР орден ва медаллари билан мукофотланди. Шу давр ичида хотин-қизлардан 314 киши Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини олди. Урушдан кейинги даврда 24 хотин-қиз иккинчи марта «Урғу ва Болга» олтин медали билан мукофотланди.

Бизнинг мамлакатимизда она бениҳоя юксак даражага кўтарилиди. Онанинг ёш аълодин тарбиялаш соҳасида кун сайин ҳорамй-тозмай қилаётган камтар меҳнати гойат қадрлалиб, қаҳрамонлик ва мардликнинг юксак даражасига кўтарилиди. Хотин-қизлардан 62 мингдан кўпроқ киши «Қаҳрамон она» унвонини олишга сазовор бўлди, 6,5 миллионга яқин киши «Оналик шўхрати» орденлари билан ва «Оналик медали» медаллари билан мукофотланди.

Партия ва ҳукумат ана ва бола тўғрисида доим тамхўрлик қилмоқдалар, хотин-қизларнинг меҳнатини ҳар томонлама енгиллаштиришга, барча оилаларнинг маиший шароитини яхшилашга иртишмоқдалар. Уй-жой танқислигини тутатиш ва бу билан уй-жой проблемасини ҳал этиш юзасидан партия ва ҳукумат томонидан қўйилган ваъдига муваффақиятли суратда бакардишмоқда. Ўтган йилнинг бир ўзатидаги ишчилар ва хизматчилар 2 миллион 200 мингдан кўпроқ пинам қаватларда олдилар. Қиллоқларда 850 мингта яқин янги уй-жойлар қурилди. Уй-жой қўриқини бундан буюн ҳам тез суртларлар билан олиб борилади.

СССРда социал-маданий ахўтиеларга — маориф, соғлиқни сақлаш, социал таъминот, страхование ҳамда кўп боладаи ва ёлғиз оналарга нафақалар тўлаш ишларига ажратилаётган маблаглар миқдори тўхтовсиз ортиб бормоқда. Мактаблар, касалхоналар, туғруқхоналар, пионер лагерлари, болалар бекчалари ва ясиллари, болалар майдончалари шохобчалари йил сайин кенгаймоқда. Шу етти йилликда мактабгача болалар муассасаларининг ахўтиелари учунгина 103 миллиард сўм маблаг ажратилди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати кейинги вақтларда болалар муассасаларининг ишларини, умумий овқатланиш, меҳнатқилларга маиший ва медицина хизматида янада яхшилаш юзасидан янги қарорлар қабул қилдилар. Етти йиллик планнинг муваффақиятли бакарлиши совет кишиларининг ҳаётини янада ялчиган, маданий ва қўвончи ҳаётга айлантирди.

Совет халқимиз етти йилдаки яхши бошлаб берди. Етти йилдакининг биринчи йили — 1959 йилнинг санъат ва кишлққ ҳўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган топириқлари ошириб бакарлиди. Йиллик пландан ташқари, қариб 50 миллиард сўмлик ишлаб чиқариш воситалари ва истеъмол буюмлари ишлаб чиқарилиди. Аландан ташқари ана шу ўсишининг ўзатида революциядан илгарики Россиянинг бутун санъати ишлаб чиқарган маҳсулотдан ортиқдир.

Бизнинг мамлакатимизда етти йилдакининг иккинчи йили — 1960 йилда янада тез суртларлар билан ривожланиди. Шу йилнинг ўзатида неча юзлаб янги завод, фабрикалар, электростанциялар, шахта ва қонлар ишга туширилсини лозим. Санъат, кишлққ ҳўжалик маҳсулотлари ва халқ истеъмолди товарлари ишлаб чиқариш ана анча кўпайди. Иш кўни ҳамма жойда 7 ва 6 соатгача қисқартирилди. Илгор ишчилар ва колхозчиларининг ташаббуси билан маҳсулот ишлаб чиқаришнинг қўлайлиги, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш, таънарихни камайтириш учун, техникали тараққий эттириш ва ишлаб чиқаришнинг яхшириб ётган резервларидан тўла фойдаланиш учун социалистик мусобака кенгайиб бормоқда.

Етти йиллик иккинчи йилнинг топириқларини мўддатидан илгари тўла ва ошириб бакарш учун умумхалқ мусобақасининг биринчи сафаридида бориш, меҳнатга ва болалар тарбиясига коммунистик муносабатда бўлишининг юксак намуналарини кўрсатиш — совет хотин-қизларининг шароити ишидир. Бутун совет халқи каби совет хотин-қизлари ҳам коммунистларча ишлаш ва яшашни кўнл билан ва тинмай ўрганишлари лозим.

Кенг авж олириб юборилган коммунистик қурилишининг

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

Туркистон

хотин-қизлари

В. И. Ленин

ҳўзурида

<>

Ўзбекистон ССР

халқ рaссоми

Л. Абдуллаев

чиқан сурат.

Тошкентда тантанали йиғилиш

Халқаро хотин-қизлар кўнининг 50 йиллигига бағишлаб 7 мартда Навоий номидаги опера ва балет театрида тантанали йиғилиш бўлди.

Йиғилиш президиумида республиканинг доғдор хотин-қизлари — санъат ва кишлққ ҳўжалик ишлаб чиқаришининг новаторлари, фан ва маданият арбоблари, Ўзбекистонда хотин-қизлар революцион ҳаракатининг ветеранлари, қаҳрамон оналар бор. Президиум столи олдида Ўзбекистон КП Марказий Комитети бюросининг аъзолари

О. А. Алимов, М. А. Абдуразазов, Г. А. Габриелянц, Г. Ф. Наймушин, З. Р. Раҳимовоева, Ш. Р. Рашидов, А. Н. Рудин, Ф. Е. Титов, Ўзбекистон КП Марказий Комитети бюросининг аъзолари қатнашди. Қ. М. Муртазоев, КПСС Марказий Комитети бўлим мудирининг ўринбосари Д. М. Нукун, ВЛКСМ Марказий Комитетининг секретари В. П. Логинов, тeп лoвoз машинисти Б. Мирбобоева, Ўрта Осиё давлат университетининг профессори Н. М. Мирошнина, СССР халқ ар-

тисткаси С. Эшонтўраева, Октябрь революциясининг қатнашчилари Ш. Гойибжонова, Т. Иброҳимова, М. Ф. Егорова ва бошқалар ўтирибди.

Йиғилишни Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретари З. Р. Раҳимовоева очади. У Халқаро хотин-қизлар кўнининг 50 йиллиги совет халқининг сиёсий ва меҳнат ғайрати гойат юксалган, мамлакатимиз коммунизмнинг нурили чўққилари сари ғалаба билан бораётган ваъданида нишонланаётганлиги ҳақида гапирди. (Давоми учинчи бетда).

СОВЕТ ИТТИФОҚИ —

ТИНЧЛИК БАЙРОҚДОРИ

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ

нутқи

Азиз ўртоқлар!
Азиз дўстлар, москваликлар!
Жануби-Шарқий Осиё мамлакатларига дўстлик визити билан қилинган ўзоқ сафардан сўнг бутун биз ватанга, ўзимизга қадрдон бўлган Москвага қайтиб келдик ва партия ҳамда ҳукуматнинг топириқини бажарганимизни сизларга хўрсандик билан айтиб берамиз. (Гулдурoс қарсаклар).

Хиндистонда, Бирмада, Индонезияда ва Афғонистонда бўлган кўнларимизда биз шу мамлакатларнинг халқларига Совет Иттифонининг халқлари ва ҳукумати номидан санимий, қардошлик саломини топиридик. Совет халқининг табриклари ва яхши истаклари нақадар хўрсандик ва миннатдорчилик билан кутиб олганимизни бутун қалбимиз билан ҳис қилдик. (Қарсаклар). Хиндистон, Бирма, Индонезия ва Афғонистоннинг давлат арбоблари, кенг жамоатчилик вакиллари биз билан бўлган учрашуларда тинчлик учун курашаётган совет халқига ўзларининг дўгона саломларини ва яхши истакларини айтиб юбордилар. (Гулдурoс қарсаклар).

Шарқнинг бизга дўст мамлакатларидаги халқларнинг санимий табриклари ва истакларини сиз азиз москваликларга, барча совет кишиларига афр хўрсандилик билан топираман. (Давоми қарсаклар).

Президент Сукарно қўнбларининг тақдирига бинао, қилган санимийнинг кўп вақти Индонезияда ўтди. Индонезияга қилинган сафар гойат фойдали ва самарали бўлди. Президент Сукарнонинг ташаббусини Индонезия ҳукумати ва бутун халқ қизгин равишда қувватлади. Индонезияда бизни, Совет Иттифонининг вакиллари, ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, яқин дўстлардек, қардошларча кутиб олдилар. Биз учрашган кишиларнинг ҳаммаси бизга нисбатан мана шундай санимий ва диалдорлик кўрсатдилар. Бу аса, бизни айниқса қувонтирди. (Қарсаклар).

Индонезия тупроғига қадам қўйган пайтимиздан бошлаб сафаримизнинг то охиригача юз минглаб, миллионлаб кишилар ўзларининг санимий ҳисларини изҳор қилиб, бизни улуғ совет халқининг вакиллари деб табриклаб турдилар. Бизга нисбатан бўлган санимий, қардошлик муносабатларида совет халқининг улуғворлигини ҳис қилдик. Шарқнинг бошқа мамлакатларида бўлганидек, ўзоқ Индонезияда ҳам Советлар мамлакатининг, унинг қаҳрамон халқининг инсоният эркинлиги ва бахт-саодати учун курашдаги, тинчлик учун курашдаги улуғ роли афр миннатдорчилик билан таъриқлаб турилди. Бу миннатдорчилик жаҳоншумул аҳамиятга эга бўлган қаҳрамонона ишлар қилган халқимиз учун улуғ шарафдир. (Давоми қарсаклар).

Халқимиз марксизм-ленинизмнинг жамият тараққийоти тўғрисидаги революцион таълимоти тўғрисидаги чўқур ангагалиги, эски эксплуататорлар дунёсига улуғ Ленин, Коммунистик партия раҳбарлигида биринчи бўлиб штурм қилганини, помещиклар ва капиталистлар ҳокимиятини ағдариб ташлаганлиги, мамлакатимизни капитал ҳокимияти остида эски позицияда ўшлаб қолмоқчи бўлган барча реакциян кўчларини граҳдан урушда тор-мор келтирилганлиги учун ёрқиндаги кишиларнинг ҳаммаси бизнинг халқимиздан аъдий миннатдор бўлиб қолади. Совет мамлақати биринчи бўлиб янги дунёга йўл очди, жамият прогрессив тараққийотининг бош йўлини аниқ кўрсатиб берди. (Қарсаклар).

Биз ғалабага эридик. Бу ғалабани осонлик билан қўлга киритмаган-

лигимизни ҳамма билади. Совет ҳокимияти эски, чириган помещик-капиталистик тўзумдан кўп жиҳатдан чет эл капиталига қарам бўлган заиф ва ваёрон санъатини, қолоқ кишлққ ҳўжалигини, аҳолининг паст турмуш даражасини, саводсизликни, патриархал ва феодал қолдиқларни оғир мерос қилиб олган эди.

Халқимиз мана шундай бениҳоя қишайиш шароитларда янги турмуш қуришга киришди. Душманлар бизни минглаб қуфлатлар ва бахтсизликларга уради, деб айтган эдиликлар, улар ишчилар ва деҳқонлар, меҳнатқил халқ мамлакатини помещиклар ва капиталистлар иштирокисиз ҳеч қачон бошқараолмайди, қолоқ Россияни санъати тараққий этган давлатлар қаторига ҳеч қачон қирадорлашди, деб даъво қилган эдилар. Лекин бизнинг халқимиз ҳеч қандай синиб кўримаган йўлдан Ленинга, коммунистларга эргашиб дадил бўлиб борди ва илгари ҳаёлга ҳам келтиролмаган юксаликларга эришди. Эндиликда ишчилар, деҳқонлар, прогрессив эиелар меҳнатқил халқинга эмас, ҳатто, социализм душманлари ҳам Совет Иттифоқи коммунизм кўриш йўлидан бориб, жаҳоннинг энг улуғ давлати бўлиб қолаганлигини, бу давлатнинг муваффақиятларига бутун инсоният ҳайратда қолаётганлигини кўриб турибди. (Гулдурoс қарсаклар).

Совет мамлақати олға томон жуда катта қадамлар ташлаб, капиталистик дунёнинг энг тараққий этган мамлакатига — Америка Қўшма Штатларига етиб олаётганлигини, бир қанча соҳаларда эса, ундан ўзи ҳам кетганлигини ҳозирги кўнда капитализмнинг, ҳатто, энг қайсар тарафдорлари ҳам эътироф қилмоқдалар.

Совет Иттифоқи эришган жуда катта муваффақиятлар сенат комиссиясининг «Қўшма Штатларнинг СССРга ва Шарқи-Европага нисбатан ташқи сиёсати» тўғрисида ақнда эълон қилган докладыда ошқора эътироф қилинганлиги диққатга сазовор эмаски, ахир. Уша ҳужжатда бундай дейилади:

«Бундан икки йилдан сал кўпроқ муқаддам биринчи сунъий йўлош учирланганлиги Қўшма Штатларини ўз-ўзини тақдир қилиш билан шуғулланишга мажбур этди. Америка-киларнинг кўчилиги Совет Иттифоқини механизациялашмаган деҳқонлар мамлақати деб таъсирлаб қолган эдилар. Қўшма Штатларнинг ўзи ҳанузгача уздадай олманган ҳайратда қоларлик илмий ва техника муваффақиятларига ҳақиқатда Совет Иттифоқи эриша олганлиги уларни ганигиб қўйди».

Сўнгра, доклад авторлари Совет Иттифонининг иқтисодий муваффақиятларини ва бу муваффақиятларнинг халқаро муносабатларга ўтказиш мумкин бўлган таъсирини батафсил анализ қилдилар. Қўшма Штатлар билан Совет Иттифоқиди санъат ишлаб чиқаришнинг таққослашининг ўзи, дейиладок докладыда, кўп нарсаларни оқиқ кўрсатади ва ҳовзтирлик тугдиради. Доклад авторлари Совет Иттифоқиди санъат маҳсулотининг ҳар йили ўсиши тўғрисида Американинг ўзидан эълон қилинган, ҳатто энг камайирилган маълумотларини ба Қўшма Штатлар тўғрисида аса, энг юксак маълумотларни рўқаб қилиб, шундай ҳушосага келмоқдаларки, «Совет Иттифоқи санъат маҳсулотини ишлаб чиқариш соҳасида 15-20 йилдан сўнг Қўшма Штатлардан (Давоми иккинчи бетда).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети мамлакатимизда колхоз қурилишининг йирик ташкилотчиси, Чиркаси области, Тальное районидаги «Зоботук Жовтня» колхозининг раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Олий Совети депутати, КПСС Марказий Ревизия Комиссиясининг аъзoси Ўртоқ Федор Иванович Дубиневнинг оғир касалликдан кейин 1960 йил 6 мартда вафот этганлигини чўқур қайғу билан хабар қилмоқдалар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ СССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқининг давоми

(Боши биринчи бетда)

Ўзиб кетади. Совет саноат маҳсулотининг ўсиши планлаштирилган суръатлардан аввалликдек илмороқ борадиган бўлса ҳамда Америкада пасайиш ёки заботовкалар натижа-сида саноат маҳсулоти чиқариш ка-майиб кетадиган бўлса, деб таъкид-ланади шу докларда, у ҳолда, Со-вет Иттифоқи Қўшма Штатлардан ундан ҳам барвақтар ўзиб кетиши мумкин. Чакки айтилган. Бу ма-салада америкаликларнинг фикрига қўйиламан. (Нарсанлар).

Америка сенаторлари, Совет Итти-фоқининг иқтисодий кудрати мус-тақамлашнинг унинг ҳам тараққий-ётган мамлакатларга имтиёзли шартлар билан кўрсатаётган ердими кенгайтиришга имкон беради, деб ҳовитирлик билан гапирмоқда-лар. Сенаторлар, Совет Иттифоқи-кам тараққий этган мамлакатларга «тез индустриалшш намунаси» бў-либ қолмоқда, деб таъкидлаб, қўй-дагиларни эсдидлар: «Техника му-тақассисларини айирбошлаш, иқти-содий ёрдам, савдо-сотиқ имконият-лари, Совет Иттифоқининг обрўси ва кудрати ўсиб бораётганлиги, йўлдош ва дунлик — мана шу омилларнинг ҳаммаси Совет Иттифоқи келажак-нинг тисмоли бўлиб қолди, деган таассиротини кучайтирмоқда». Бу гап ҳам чакки эмас. Улар «Совет Итти-фоқи бу намунасининг жаҳонга ўт-казиш мумкин бўлган таъсири со-вет эконоимаси ўсганлигининг асосий сиёсий оқибатидир» деб таъкидла-моқдалар.

Доклад авторлари Совет Иттифоқи-даги ички аҳволга баҳо бериб, совет социалистик тузумига «аҳолининг содиқлигини ўз-ўзидан кўрииб тур-ган бир нарсга деб ҳисоблаш мум-кин» дейдилар. (Нарсанлар). Амери-каликларнинг айтган гапларига биз ҳаминча ҳам танқид назари билан қараётганлигимизга Америка Қўшма Штатларининг айтиши ўзи шохид бўлсин. Масалан, ҳозир биз америкаликларнинг бу гапларини табриқмоқдамиз. (Нарсанлар). Кел-гусида шунга асосланиб иш кўрмоқ-керакки, деб ёзда доклад авторла-ри, «Совет Иттифоқида бўлаётган ўз-гаришлар аҳолининг содиқлигини ошириди, партиянинг раҳбарлик по-зицияларини кучайтиради, давлат-нинг ҳарбий ва иқтисодий имкония-тларини тагин ҳам кўпроқ кенгай-тиради ва совет раҳбарларнинг жа-ҳон коммунистик системасининг мақсадлари бўлган содиқлигини бу-шатиради». (Нарсанлар). Сиз-ларнинг бу қарасқларингиз Америка сенаторларининг худосорлига сиз-лар ҳам қўйилганлигини кўрсати-турибди.

Америка сенаторлари бунинг осон-лик билан айтириб қилганлари йўқ! Совет Иттифоқининг муваффақият-лари капиталистик дунё идеологияри-ва сийасатчиларини саросимага солиб қўймоқда. Уларни кўрсатаёт-ган нарсга шуки, биринчидан, Совет Иттифоқи эконоимасини ривожланти-риш даражаси жиҳатидан ақин кел-гусида Америка Қўшма Штатларига, ҳеч шубҳасиз, етди олади ва ўзиб кетади; иккинчидан, Совет Иттифо-қининг иқтисодий кудрати ўса бор-ган сари, унинг собиқ мустақла ва қарам мамлакатларга кўрсатаётган ердимининг мидқори таққослаб бўл-маслик даражада кўпайа беради; учинчидан, ўз мамлакатларининг мустақилигини учун курашаётган Осиё, Африка ва Латин Америкада халқлари Совет Иттифоқи қолоқли-дан қисқа мuddат ичида тараққийта қандай қилиб ўтиш мумкинлигини кўрсатувчи намуна эканлигини кўри-б турибдилар.

Шарқ мамлакатлари мустақлака асосатидан қўтулаётганлигини асло ётирмаётган империалистик ком-мунизм ҳавфи бор, деб халқларни қў-чатишга эъри бериб уриниб келдилар ва уринмоқдалар. Улар Шарқдаги ёш мустақил давлатлар билан соци-алистик мамлакатлар ўртасида дўст-лик ва ҳамкорликнинг ривожланиши-га ҳалақит бермоқ учун ҳамма чора-ларни кўрмоқдалар. Лекин уларнинг бу уринишлари беҳуда уринишлар-дир. Социалистик мамлакатларнинг ҳеч қандай гаразли мақсадлари йўқ-лигини, улар мустақил ривожланиш йўлига тушиб олган ҳамма мамлакат-ларнинг ўз миллий давлатларини мустақамлашда, ўз эконоимаси ва маданиятини юксалтиришда ердамла-шишга амалда таёёр эканликлари-ни ва ердан бераётганликлари Шерқ халқлари ўз таъриблариди кўрмоқ-далар.

Миллий эконоимасини ривожланти-риш ва, аввало, ватан саноатини ву-жуда келтириш мустақиликни мустақамлаш йўлидаги курашда Шарқ халқлари учун асосий вазифа бўлиб қолган ҳозирги вақтда, соци-алистик мамлакатлар билан Осиё, Африка ва Латин Америкада мамла-катлари ўртасида тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли иқтисодий ҳамкор-лигини янада кенгайтириш, илгариги қолоқ мустақлака мамлакатларини индустриаси ривожланган давлат-ларга айлантиришнинг ҳам қилувчи шартларидан биридир. Мустақлака-чилар, капиталистик монополиялар бу прогрессив процессга қаршилик

кўрсатишга ҳар қанча уринсалар ҳам, улар тарих қилдирагани орқага буришга ва чирган Мустақлакачи-лик системасини яна тиклашга му-ваффақ бўлолмайдилар. (Нарсанлар).

Уларнинг мустақил ривожланти-риш йўлида биринчи қадамларини қўйган, ажабий эълмларини ара-лаштирмай ашаб бунинг биринчи ме-даларини табиб кўрган Шарқ халқ-лари мустақлакачилик бўйинтуру-ғини ҳеч қачон ўз бўйинларига яна осншга йўл қўймайдилар. Улар им-периалистик мустақлакачиларга қар-ши олиб бораётган курашлариди ақ-ка-ёлғиз эмаслар, чунки ўзларининг содиқ олиб кўратган дўстлари — со-циалистик мамлакатларнинг халқла-ри, бутун дунёда прогрессив кучлар борлигини биладилар. (Нарсанлар).

Одамлар ақши адолатли турмуш-ини асрлар бўйи оруз қилиб келди-лар, бойлар ва камбағаллар бўлай-диган, ҳамма одамлар бахтиёр бўлиб йишдиган замон келишн тўғрисида артак ва афсоналар яратдилар. Ле-кин булар афсона ва артаклар эди. Ҳозирги вақтда одамлар бахт ўз қўл-ларига эканлигини сезмоқдалар ва англамоқдалар. Бу бахт эски дунё-нинг иллатлари ва кулфатларидан халос қилинган ақши дунё яратиб учун курашда ва шу йўлда қилина-ётган меҳнатда вужуда келтирил-моқда. Бу ақши дунёга олиб боради-ган йўлни, ақши турмушга олиб бо-радиغان йўлни марксизм-ленинизм тўғри кўрсатиб берганлигини кўриб ишонаётган одамлар тобора кўпай-моқда. Марксизм-ленинизм таълимо-ти абстракт таълимот эмас, нарийи дунёдаги жаннатнинг ҳузур-ҳалова-ти тўғрисида илмиди ҳикоя қилин-ган фантастик афсона эмас. Бу таъ-лимот чўқур ҳаётий ва тўғри таъли-мотдир, коммунистик курашнинг ил-минг практикмаси, ҳамма нарсга халқ-қа хизмат қилдириётган, эркин халқлар ўз бахтини ўз меҳнати бил-лан яратибган социалистик мамла-катлардаги ўз миллионлаб одамлар-нинг таърибаси бу таълимотнинг тўғрилигини кун сайин исботлаб бермоқда. Ўз мустақилиги учун, ер-ёзда тинчлик ва ақши турмуш бар-по қилиниши учун курашаётган халқлар аса, бу ўрнат ва таърибани юксак даражада қадрламоқдалар. (Давомли нарсанлар).

Азиз дўстлар! Мустақилликка эришган ва ақши турмуш йўлини эъри бериб қидираётган халқларнинг турмушини ўз қўли билан кўрга-нишда, давлат арбобларининг, иш-чилар, деҳқонлар, зиёлилар вакил-ларининг ўз муваффақиятлари тўғ-рисида ва ўзлари енгиб бораётган қийинчиликлар тўғрисида айтган гапларини аштанганимизда, беихтиёр мана шу фикрлар туғилади.

Биз Индонезияда 12 кун меҳмон бўлдик. Индонезиянинг пойтахти Жа-картада, Бандаунда, Жокьякартада, Сурабаяда, Бали оролида, Богорда бизни қизгин ва дўстона кутиб ол-ганликлари ҳеч қачон эсимиздан чикмайди. Бу учрашувлар Совет Иттифоқи ва Индонезия Республика-си халқларининг бўлимиз дўстлиги-ни кўрсатувчи шодона намоишга айланди. Индонезияда бўлиб бу аjoyиб мамлакат тўғрисидаги, унинг меҳнатсевар ва талантли хал-қи тўғрисидаги тасавуруларимизни бойитди. Ер эзининг у ёки бу рай-они тўғрисида кўп нарсаларни ўқиб ва, ҳатто, турли манбалар бўйича ўрганиш мумкин. Лекин ҳеч бир нарсга бизнинг билимларимизни одам-лар билан жонли алоқада бўлиш, уларнинг турмуш тартиби билан, у ёки бу мамлакатнинг табиий ва со-циал шароити билан бевосита тақи-лиш сингари бойитилмайди.

Индонезиядаги табиат ҳақиқатан ҳам артакларда тасвирлангандек та-биядир. У ерда эконоимаси ривож-лантириш ва аштанлиш учун жу-да кудай шарт-шароит бор. Одамлар жаннатнинг боғи-арам тўғрисида илмиди артакларни яратганлари-да, улар Дажла билан Ефрат дарёла-ри ўртасидаги унумдор воқийни назар-да тутган бўлсалар керак. Лекин ил-жи афсонасини ёган кишилар Ин-донезияда бериб кўрган бўлсалар керак, акс ҳолда, улар «боғи-арам-ни» Индонезия оролларида кўчирган бўлур эдилар, чунки Индонезиянинг гўзаллиги ва бойлиги ҳар қандай ки-шини ҳайратда қолдиради.

Индонезия жуа иссиқ ва ҳавоси рутубатли, у ердаги иқлим шароити энгил эмас, дейишлари мумкин. Ле-кин иқлим шароити ҳар бир киши-нинг шу шароитга одавланиб қоли-шига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Агар бизнинг жанубдаги халқларимизни — ўзбекларни, тожикларни, турк-манларни олиб Чекка Шимолга қў-чирадиган бўлсак, улар ўзларини ўша муҳитда бошқача ҳис қилади-лар. Ухди шунингдек Шимоли киши-ларини шу республикаларнинг рай-онларига олиб бериб қўйсаниз, бу-лар ҳам айниқса дастлабки вақтлар-да ақши қийналидилар.

Биз Индонезияда бўлганимизда, ўзимизни жуа жазирага юсиқда қилдик. Лекин бизни фақат қў-ёшнинг жазирага нурулидигани қиди-риган йўл, Индонезиядаги жўшқин-ишчиларнинг қалблариди исоқлик ҳам бизни қидириб турди. Индонез-ия халқи, Индонезия ҳукуматининг раҳбарлари ва президент Сукарно

бизга ҳаминча ғамхўр ва меҳрибон бўлиб турдилар. (Нарсанлар).

Бизнинг мамлакатимизда турист-лар йил ўн икки ой кўм-кўш бўлиб турган ўсимликларни кўрмоқ учун узоқ ўлкалардан Кавказга, Грузияга борадилар. Грузин қардошларимизни ҳамда Кавказ ва Закавказьеининг бошқа халқларини ҳафа қилмоқчи эмасман, лекин гўзалликда Индо-незия табиати биринчи ўринда экан-лигини ётириб қилмоқ, унинг та-биати «олдида бош эгиб таъзим қил-моқ керак». (Нарсанлар).

Индонезияда биз бепойиб палма-зорларини кўрдик. Сукарно жанобла-ри билан атомшанида Бали ороли-да бора туриб, мен унга, сизларда нақадар катта ўрмонлар бор экан, дедим. Биз ақши тур дараклар су-рагани йўлдан бормоқда эдик. Сукарно менга жавоб бериб:

— Бу оролда ўрмонлар йўқ, бу-ларнинг ҳаммаси мева дараклари ва шу каби дараклардир, — деди. Дастлаб бизнинг кўзимизга ўрмон бўлиб кўринган даракзорлар ород аҳолисининг кўп авлодлари ётириб етиштирган катта боғлар экан. Шу даракларнинг, ҳаммаси мева бера-ди, одамларнинг тирикчилиги шу даракларнинг меvasи билан ўтали.

Еки Индонезиянинг шонликорли-к ердариин олиб қаранг. Биз йил фас-ларининг алмашиниб туришига ода-вланиб қолганимиз. Бизнинг мамла-катимизда қиш, баҳор, ёз ва куз бир-биридан ақш қилиб қиладилар. Бизнинг мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги-да ҳам бунинг қайд қилиб ўти. Со-вет кишилари Индонезиянинг бизга дўст халқига ердан кўрсатаётганли-клари билан ҳақли равишда фахрла-нишлари мумкин. Мана шунинг ўзи-да халқимиз амалда рўбига чиқара-ётган марксизм-ленинизм интерна-ционализм принципи ёркин намоён бўл-моқда. Образли қилиб айтганда, му-стақлака қилинган қўтулаётган халқлар мана шу манбадан покиза бўлоқ суви олмақдалар. Бу халқлар беравас эрдан олиб, бу ердими ҳеч қачон унутмайдилар, чанқаб ҳолдан тойдан саяҳатчи соф бўлоқ сувини ичиб, — ором олганлигини унутма-гилар, улар ҳам бунинг асло унутмай-дилар. Яқин келажакка интилаётган инсониятнинг продаси, ғайрати ва ақш-заковати асло тутаматилек, бу бўлоқнинг покиза суви ҳам асло тутаматилек. (Нарсанлар).

Эндиликда Шарқ халқлари жаноб мустақлакачиларга қатъий қилиб шунинг айтмоқдаларки, шармандали мустақлакачилик дари тутаматилек. Мустақлакачилар Осиё, Африка, Латин Америкаси халқларига ўз айт-ганларини эърилик билан қилдири оладиган ва аризмас пул сарфлаб, катта-катта бойлар оладиган вақт-лар ақшидй ўтиб кетмоқда. Яқинлик бардам қадам ташлаб келмоқда ва бу яқинлик ҳақил бўлиб олға бор-моқда.

Капиталистик дунёнинг намоёнда-лари тагин ҳам кўпроқ ҳайратда ва таажубда қолдиган кун ақинлаш-моқда. — Ҳозир улар Ленин раҳбарли-даги Октябрь революцияси болганангиланининг улуглигини, ниҳоят, тушуна бошладилар. Эндиликда со-циализм мамлакатларида бир милли-ардан кўпроқ киши ақши турмуш кўрмоқда. Шарқ халқлари гўзалли-ги, ҳаракатка келди, энди улар ўз ҳу-қуқларини талаб қилмоқдалар. Улар мустақлакачилик кишинларини улоқ-тириб ташлаб, ўзларининг азама-тқадарини ростилаб олмақдалар, қо-мониятлари ва ўз мамлакатлари-нинг иқмониятларини ишга солмоқ-далар. Ажабийларининг асосатидан қўтилиб, сиёсий мустақиллик олган халқлар ўз давлатларини тиклаб олиб, ўз эконоимаси ва мадания-тларини ривожлантирганларидан кейин, нақадар улуг ишларни қи-лишга қолди эканликлариини жаноб мустақлакачилар кўрганларидан кей-ин ҳали неча марталаб оғиларини очиб ҳайратда қолдилари, таажуб-далар, бақрайиб қолдилари турган гап. (Нарсанлар).

Мамлакатимиз халқлари чет эл капиталистларининг зулмини ўтар болларидан кечирганлар. Револю-цияга қадар мамлакатимиз саноати чет эл капиталига кўп даражада боғлиқ эди. Мустақлака асосатига қарши, мустақиллик учун, миллий эконоимасини ривожлантириш учун, турмуш даражасини юксалтириш учун курашаётган халқларнинг ман-фаатлари ва интилишлари бизга ақши ва тушунарлидир. Бундай йў-ла тушиб олаётган халқлар қанча-лик кўпайса, улар ўз эконоимаси-ни қанчалик юқори даражада ра-вожлантирса, мустақлакачилар га-га қарши, империалистларга қарши, халқлар ўртасида тенг ҳуқуқли му-носабатлар бўлиши учун, эконоимка ва маданиятини ривожлантиришда ўз-аро ердамлашиш учун, бутун дунё-да тинчлик учун курашиш позиция-сида турган кучлар шўқадар бақув-бат бўла беради. (Давомли нарсан-лар).

Албатта, ўртоқлар, ўз мамлакат-ларининг мустақилигини мустақ-лақлаётган халқлар йўлида турган қийинчиликларини ҳам кўриш керак. Ақир, биз ҳам ҳаминча тантана би-лан ва ҳаминча теп-текис йўлдан борган эмасми-ку. Бизда ҳам юкс-алилар ва пасайишлар бўлган, қи-йинчиликлар ҳам бўлган.

Индонезия халқи катта-катта қи-йинчиликларини енгитишга мажбур бўл-моқда, қийинчиликларини батамом енгитмоқ учун ҳали у кўп куч ва ғай-рат сарфласа керак.

Шунинг унутмаслик керакки, му-стақлакачилик Индонезиядан умидла-рини уганларни йўқ. Улар кўп-ларидан кетган мустақлакаларини қайта-риб олмақ учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Ҳар бир мамлакатда уларнинг мустақлака тартибларини ўргатиб тарбиялаган, империалис-тик доиралар билан болганган ўз одамлари бор.

Тарих мустақлакачилик устидаги ўз ҳукмини чиқариб қўйди. Инсоия-ти таъналаган мустақлакачилик а-замони ўтиб кетмоқда. Лекин эски, чи-риқ, разил нарсаларининг ҳаммаси каби мустақлакачилик ҳам мақсаси атаклар қилмай, қабиҳликлар қил-май, ҳаёт майдонидан кетмайди. Мустақлакачилик илдиларни юлиб олиниди, лекин баъзи жойларда му-стақлакачилик илдиларини ҳали ҳам бор. Мустақлакачилар ўз ҳуқу-монликларини узайтиришга эъри бо-риб уринмоқдалар. Шунинг учун ҳам мустақлакачилик асосатидан қутил-ган халқлар ҳушёр бўлишлари ло-зим. Иқтисодий мустақиллик улар эришяётган галабаларнинг тарови-ти. Иқтисодий мустақиллик аса, сиёсий мустақиллигини тагин ҳам кўпроқ мустақамлайдилар.

Президент Сукарно билан, шу-нингдек биринчи министр Жуанда би-лан, ташқи ишлар министри Субан-гари ва Индонезиянинг бошқа ар-боблари билан олиб борилган музо-каралар натижасида Индонезия да-влати кўп йиллардан бери ўтказиб келаяётган сиёсат, яъни ҳарбий блокларга қатнашмаслик, мустақла-качиликни қораш сиёсати таъкид-ландики, биз бундан ниҳоят мамнун бўлганлигимизни изҳор қилдик. Шу нарсани айниқса, хурсандчилик билан қайд қилдикки ва умид қи-ламизки, тинчлик учун курашининг, мустақлакачиликка қарши кураш-нинг барча асосий халқаро масала-лари бўйича бизнинг позицияларини бундан бунён ҳам бир-бирига му-вофиқ кела бериб. Совет-Индонезия қўшма баёнотида қайд қилиб ўти-лганидек, Совет ҳукуматининг еппа-сига ва батамом қуролсизланиш тўғ-рисидаги тақлифларини Индонезия қўллаб-қувватлаганлигини Прези-дент Сукарно ва Индонезия ҳукума-ти айтганликларидан чўқур мамнун бўлганлигимизни билдирамиз.

Азиз ўртоқлар! Эълон қилинган ҳужжатлардан кўриб турибсизки, ҳозирги вақтда Совет-Индонезия му-носабатларида яқин саяҳатчилик мо-да. Мамлакатларимиз ўртасидаги му-носабатлар дўстона муносабатлар ва ҳам-корлик, ҳар иккала мамлакат халқ-лари учунгина фойдали, бўлиб қол-масдан, шу билан бирга, тинчликни мустақамлаш ва тинч-тотув ашаш принципларини амалда рўбига чиқ-ариш ишига ҳам катта ҳисса бўлиб қўйилмоқда.

Индонезиянинг миллий қаҳрамо-ни, Шарқнинг атоқли давлат арбоби дўстимиз Сукарно Совет Иттифоқи-га яна меҳмон бўлиб келиши тўғриси-даги хабарни барча совет кишилари аштаниб, мамнун бўлидилар, деб ўй-лайман. (Нарсанлар). Совет Итти-фоқи меҳмон бўлиб келиш тўғриси-даги тақлифни Индонезия ҳукума-тининг биринчи министри Жуанда ҳам қабул қилди. (Нарсанлар). Бу визитлар мамлакатларимиз ўртаси-даги дўстона муносабатларини яназа мустақамлашга ердан беради.

Азиз ўртоқлар! Сизларга шу на-рсга ҳам матлуқки, Индонезияга бо-ришда дўст Хиндистонда меҳмон бў-либ ўтишга ҳам тақлиф қилинган эдик. Биз бу тақлифни Хиндистон-дининг ҳурмати Бош Министри Неру жанобларидан олган эдик. Хинди-стонда меҳмон бўлиб турганимизда, муҳим ва мароқли учрашувлар ва сўхбатлар бўлди.

Менинг бу Хиндистонга иккинчи марта боришим эди ва улуг ҳинд халқи меҳмондўст ва оқ кўнгли эканлигини билар эдим. Бизнинг я-қини учрашувимизни эски дўстларнинг учрашувига деб айтса бўлади.

Хиндистон Бош Министри Неру жанобларига чин қалбдан кутиб ол-ганликлари учун самимий ташаккур қилишга ижозат берайсизки. Биз у билан узоқ сўхбатлар ўтказ-дик ва бу сўхбатлар ақшироқ ҳам-жиҳатликка аришишга ва мамла-катларимиз ўртасидаги дўстона му-носабатларини тагин кўпроқ мустақ-лақлашга ердан берди, деган қатъий фикр менда туғилди. (Нарсанлар).

Биз Хиндистон Президенти Пра-сад жаноблари, вице-президент Рат-накришн жаноблари ва Хиндистон Республикасининг кўзга кўринган бошқа арбоблари билан ҳам сўхбат-лар ўтказдик.

Хиндистонга қилган сафаримиз Индонезияга қилган сафаримизга қараганда гарчи қисқа мuddатли бўлса ҳам, бирок, бу аjoyиб мам-лакатда турган кунимизнинг ҳар бири самарали бўлди ва бизнинг хо-тирамизда узоқ вақт сақланиб қо-лади. (Нарсанлар).

Суратгарха қилган мароқли са-фаримиз тўғрисида сизларга қисқа-ча гапириб беришмоқчиман. Биз у ер-да давлат қишлоқ хўжалик ферма-сининг иши билан танидик. Бу ферма гоёт ақши таассирот қолди-риб. Бу хўжаликка борган вақтими-мен ўзимизнинг йирик қишлоқ хў-

жалик қорхонамида бўлгандек, ўзимга қандайдир жуа ақин жойда бўлгандек ҳис қилдим.

Ер ишлаётган моҳир қўллардаги замонавий техниканинг кудратини ўша ерда, Суратгарха, Хиндистон-дининг унумдор ерларига нур сочиб турган қизгин кўеши остида ҳақи-қатан очик ҳис қиласан, киши. Бу нарсга Хиндистонда кишини ҳайрат-да қолдиришига ва асда сақланиб қолишига яна шу нарсга ҳам сабаб бўлса керакки, у ерда бундай хў-жаликлар ҳозирча унчалик кўп эмас, бир вақтлар бизда бўлганидек, у ерда ҳам бутун ер ранг-баранг лаҳзалардан тикилган қуроқ кўрпа-га ўхшайди.

Бу хўжаликка собиқ генерал Ма-хадео Сингх раҳбарлик қилмоқда. Унинг ерда ишлаётганлигини, тинч меҳнат билан шуғулланаётганлигини кўриш, айниқса қувончлидир. Бунинг мен қуролли кучлар қисқартирили-ши муносабати билан генераллари-миз ва офицерларимизга ҳам шамх қилиб ўтмоқдаман. (Нарсанлар). Ан-ча баланд мартабага еришган ҳар-бий кишининг ҳарбий хизмати таш-лаб, шу хўжаликни бошқараётганли-гини кўриш кишини қувонтиради. У, хўжаликка жуа берилиб раҳбарлик қилмоқда, у, ишнинг кўзини билиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши-ни ривожлантириш манфаатларига катта фойда етказиб ишламоқда. У ўз хўжалигини, машиналарнинг иш-лашини бизга кўрсатиб, совет қиш-лоқ хўжалик техникаси тўғрисида ўзининг бир қанча мулоҳазаларини айтиб берди. Совет машиналари Хиндистоннинг иссиқ иқлими шаро-итида ҳам ақши ишлаётганлигини аштаниб, хурсанд бўлганлигимизни сизлардан аширмаймиз. (Нарсан-лар).

Ферма директорида, ферманинг агрономларида, ҳамма ишчиларига, хизматчиларига ўз вазанларининг фойдасини кўзлаб, ўз халқларининг фойдасини кўзлаб қилаётган олижа-ноб ишларида муваффақиятлар ти-ладик. Биздан сўнг Неру жанобла-ри Суратгарха бериб, у ерда иш-нинг ташкил қилиниши билан ба-тафсил танидик. Хиндистон матбу-отининг ёзишига қараганда, Сурат-гархининг намунаси Хиндистон ҳуку-мати учун Хиндистоннинг турли районларида мана шундай яқини йи-рик қишлоқ хўжалик фермалари ту-зиш кераклигини кўрсатмоқда. Ке-йинроқ, Калькуттага иккинчи марта келганимизда, Неру жаноблари биз билан сўхбатда ферманинг ишига юксак баҳо берди ва Хиндистон ҳу-кумати мана шундай яна бир неча ферма ташкил қилиш ниятида экан-лигини айтди. (Нарсанлар).

Хиндистонда бўлган учрашувлар-нинг яна бир кунини, айниқса эси-миздан чикмайдиган кун бўлиб қол-ди. Бхиламиди металлургия комби-нати бизда жуа катта таассирот қолдириганлигини таъриб ўтган эдим. Бизга айтишларига қараганда, илгари Бхилам бир неча ўйлаб эски улардан иборат қичкина қишлоқ бўлган экан. Ҳозир аса, шу қишлоқ ёнида, бутун бир янги шаҳар вуку-за келган, бу шаҳарда қурилаётган янги Хиндистоннинг кудратли на-фаси, айниқса сезилиб турибди. Бу-тун Хиндистон ерини ақин келгуси-да қаророн қилиб иборадиган чирок-лар ана шу қишлоқ ёнида. Хин-дистоннинг йирик индустриал мар-кази мана шу Бхиламда яратилмоқда. У ерда руда ариштилоқда, металл ишлаб чиқарилоқда, янги кишилар ўша ерда чиникмоқда ва ўсмоқда.

Совет халқи ўз тарихи таъриба-сидан шунинг ақши биладики, оғир саноат бўлмас, катта заводлар, фабрикалар, комбинатлар бўлмас, ҳеч бир давлат ўз эконоимасини муваффақиятли равишда ривожлан-тирмолайди. Оғир саноат мамлакат-ларнинг кучи ва кудратидир, мамлакат мустақилигининг негидир. Совет халқи қийинчиликлар ва маҳрумият-ларга бардош бериб, оғир саноатни қуриб олди, фац ва техникани та-риқий етириди ҳамда шундай юкс-ак натижаларга еришдик, олмалар-сини, инженерларимиз ва ишчилар-имиз қўли билан асалган буюмлар, ҳатто, Ойга ҳам бориб етди. Биз-нинг печларимизда ариштилан совет металлининг парчалари бир кун бо-риб Ойдаги бирор кратернинг ёни-дан топила, ажаб эмас. (Давомли нарсанлар).

Бхилам тўғрисида биринчи марта гапирганим йўқ. Лекин йитганига чоплари катта заводларда ва шахта-ларда ўтган киши бўлганим учун дона олдида, марган олдида, шах-та копрас олдида турганимизда ўзим-да турган кишини тўғриватди қол-ломайди. Ишчилар, тахниклар, инженерлар билан сўхбатлашим мени жуа қувонтиради ва ҳаминча мени чинакам тўқилантиради. Бундай сўхбат ҳамма вақт менда чу-қур таассирот қолдиради.

Бхиламдаги заводни кўрган вақ-тида, ишчилар ва хизматчилар би-лан бўлган сўхбатлар ва у ерда ўтказилган митинг сира асда чиқ-майдилар. Бу Хиндистон магнитмас-ларининг даерига борсак ҳам унинг бу-риги территориясида дона пети ол-дида совет инженерлари ҳинд ил-женери, совет ишчиси билан ҳинд ишчиси турганлигини кўриб қувон-ди. (Нарсанлар).

Хиндлар Совет мамлакатига ис-

батан ўз ҳисларини изҳор қилмоқ учун «Хинди-руси бхай, бхай!» деб айтган шир у ерда, Бхиламда, ўзининг аққол ифодасини топмоқда. Совет ва хинд ўқувчилари бирга-лида концерт берганларида, биз болалар билан учрашган вақтимиз-да бунинг айниқса ақши ҳис қилдик. Совет кишилари ва хиндлар қардош-лардек ёни-ёни туриб, умумий иш қилаётган заводни кўздан кечириб чоғида ҳам бунинг реал равишда ҳис қилдик. (Нарсанлар).

Матбуотга хабар бериб ўтилгани-дек, Хиндистонда бериб қанча янги қорхоналар қурилади, бу қорхона-ларини қуришда совет инженерлари, техниклари ва ишчилари жуа ақти қатнашадилар. Совет Иттифоқи ўзи илгари берган кредитларига қў-шимча равишда ақинда Хиндистонга бир арим миллилар сўмлик янги кредит берди. Совет-Хиндистон қўш-ма баёнотида айтилганидек, «Хин-дистон билан Совет Иттифоқи ўрта-сидаги иқтисодий ва техника ҳам-корлиги ақча кўп мидқордаги қури-лишларни: ҳозир фойдаланиш учун топширилган ва дастлаб ишлаб чиқариш қуввати эндиликда иккин-баравардан зиёроқ қўнайитирилаёт-ган Бхилам металлургия заводини, Ранчидаги машинасозлик заводини, Нейбелдаги элктростанцияни, Кор-бадаги кўмир қопларини ишта ту

Дугоналар байрами

Ўлкамда, боғимда, қалбимда баҳор,
Байрам тонготари янгра тарона.
Шу улғу айёмда фарзандин такрор —
Эркалаб кучади бахтиёр она.

Ҳаёт кўп дилрабо кўринар кўзга,
Дилрабо кўринар марду майдон қиз.
Турсуноилар шани сиймайди сўзга,
Ажойиб мўъжиза яратдик, тенгсиз.

Меҳнат галабамиз — тўй-тўналар,
Кутлур айёмимиз, бўлсин муборак.
Меҳрибон оналар, жон дугоналар,
Сиз учун куй, қўшиқ — энг яхши тилак.

Этибор ОХУНОВА.

18 МИЛЛАТ НАМОЯНДАЛАРИ

Самарқанд шаҳрининг хотин-қиз ўқитувчилари совет эдилари ижодий армиясининг олдинги сафларида бормоқда. Шаҳар халқ маорифи системасида мингдан ортиқ хотин-қиз ишлайди. Булар улғу Совет Иттифоқида тенг ҳуқуқда эга бўлган 18 миллатнинг намоёндаларидир.

Республиканинг илм-фан маркази бўлган Самарқанд шаҳрида 42 ўрта мактаб ва тўлиқсиз ўрта мактаб бор. Буларда 28 миң бола ўқийди. Уларни ўқитаётган 1400 ўқитувчининг 70 процентдан кўпроги хотин-қизлар.

Жумладан, билинган ўрта мактабда 31 хотин-қиз ўқитувчи бор. Буларнинг ҳаммаси олий маълумотли. Улар ўзларининг билим савиялари ва педагогик маҳоратларини тинмай ўс-тирмоқдалар. Мактабимиздаги педагоглардан республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи Е. Г. Давидова, С. И. Лизиновалар атоқли ўзбек ва тоjik педагоглари Х. Юсупова, З. Тошгулалова ва бошқалар билан яқин ҳамкорликда ишламоқдалар.

Совет ўқитувчилари ўз халқининг ҳаёти ва талабларини яхши биладилар, ўз халқининг манфаатлари учун курашадиган юксак фахрли кишилардир. Биз хотин-қиз ўқитувчилар ана шу шонли армия сафига бўлганимиз билан фахрланамиз.

Н. Н. ЧЕРНЕЕНКО,

Самарқанд шаҳридаги 30-ўрта мактабнинг илмий бўлими мудири, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи.

Кутубхоначи депутат

Камтарлик, ҳушмуомалалик ҳақида гап борганда Шарипа опанинг иссиқ чехраси кўз олдими келади. Оқарибдан келган, юзига энди акини ораган, ўрта бўйли ва аёл кишилар орасида камтарлик билан обрў қозонган. Уни Зангиота қишлоғининг аҳолиси яхши билади. Шарипа опа ёшланидаги жамоат ишларига қатъий, кўпчилигининг ҳурматига сазовор бўлди. Ундаги бу ҳислат тобора камол топиб борди. 1935 йилда Тошкентдаги қизлар билим юртини муваффақиятли тамомлаган Шарипа опа ўз қишлоғида ўқитувчи бўлиб ишлашга йўланма олдди.

Шарипа опа педагогика соҳасида ўн икки йил хизмат қилган, партия ташкилоти уни 1946 йилда Свердлов қишлоқ Совети қопидати кутубхонача мудири қилиб тайинлади. Опа ҳақон шу насбда.

Шарипа опа буш пайтларида далага чиқиб қолхочиларга газеталарни тарқатиб ўқиб беради, хотин-қизлар орасида эскилик сарқиларига қарши ташвиқот олиб боради.

Шарипа Аҳмедова қишлоқ Советининг депутаты ҳамдир.

Баҳром САЪДУЛЛАЕВ,

Тошкент области, Янгийул райони.

Урганч районидagi «Правда» иол хозининг аъзоси Олажон Одамбоева Турсуноиларни ўқитиб боради, механик ҳаёвчи бўлиб еттишчи ва шу йилнинг ўзигада 200 тонна пахта теришга аҳд қилган. СУРАТДА: Олажон ОДАМБОВЕВА амалий машулот пайтида. Д. ЕЛАГИН фотоси. (ЎЗТАГ фотохроникаси).

Умумдават ман. фаатини кўзлаб, бри. гададан қолок бри. гадага ўтган ва уни ҳам илгорлар сафига чи. қарган Меҳнатсевар Валонтина Гаганова шу. СУРАТДА: Кали. нин областидати Виш. ний Волоочин ил. га. лама номбинатининг йигирувчилар бри. га. даси бошдиги В. И. ГАГАНОВА.

Л. ПОРТЕР фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

МЎЪЖИЗА ЯРАТАЁТГАНЛАР

Октябрь революцияси қорақалпоқ хотин-қизларининг бошига нур сочди, дилини ёритди. Эндилекда улар саводхондир. Улар орасидан олимлар, дондор пахтакорлар, морвадорлар, миришкор пиллачилар ва бошқа касб эгалари кўплаб етишиб чиқди. Биз улар билан ҳақли равишда фахрланамиз.

Қорақалпоғистон автоном республикаси ўтган йили пахтачиликни ривожлантиришдаги муваффақиятлари учун Ленин ордени билан мукофотланди. Автоном республика меҳнаткашлари бу йил давлатга 250 миң тонна пахта сотиш ҳақида юксак мажбурият олдилар. Бу вазифани шараф билан бажаришда хотин-қизлар ҳар қачонгидек актив иштирок этмоқдалар.

Қорақалпоқ қизи, СССР Олий Советининг депутаты Оймихон Рамонова бу йил звеносига қарашли 40 гектар пахта майдонининг ҳар гектарида 80 центнердан пахта етиштиришга қарор берди. Оймихоннинг ўзи машинада 250 тонна пахта териб бериш мажбуриятини олди. Бу, Қорақалпоғистон шароитида мўъжизадир. Чунки, ҳозирга қадар бизда ҳар гектар ердан 80 центнерга етказиб пахта хирмони кўтарилганини ҳеч қим билмайди.

Чимбой район маданият бўлимининг ходими Қўрбон Ураимбетова бу йил пахтачилик бригадасида ишлашга ўтди. У 50 гектар пахта майдонининг ҳар гектарида 40 центнердан ҳосил етиштириш, 150 тонна пахта

машинада териб беришга аҳд қилди. Тўртқўй районидagi «Ленинград» колхозининг олий маълумотли агрономи Оқилжон Хулдузбоева механик ҳайдовчилик хўнарини ўрганаётди.

Биз бу йил ҳар бора маҳсулотлари етиштиришда икки йиллик пилани бажаришга қарор қилганимиз. Чорвадорларимиз рязаликлар ташаббусига қўшилиб, бутун имкониятларни чорва маҳсулотлари мўл-кўлигини бунёдга келтиришга сафарбар этмоқдалар. Амурдари районда 10-синфин битирган 120 қиз чорвачилик фермаларида ишламоқда.

«Нукус» совхозининг сўт совуғчиси, Қорақалпоғистон АССР Олий Советининг депутаты ўртоқ Тожижон Бердишукурова бу йил ҳар беш сизгидан 4 миң литрдан сўт соғиб олишга сўз берди. Тўртқўй районидagi «Ленинград» колхозининг чўчка боқувчиси Мария Бунина 1000 центнер чўчка гўшти етиштириш мажбуриятини олиб, ҳозирдаёқ 220 центнер гўшт топширди. Бундай ишлаб-чиқариш новаторлари жуда кўп.

Биз, Қорақалпоғистон хотин-қизлари, бутун гайратимизни саф қилиб, етти йилликнинг иккинчи йили топшириқлари муддатидан илгари бажарилишга мўносиб ҳисса қўшамиз.

А. НУРМАХОНОВА,

Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон области комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири.

ИЛМ ҚЎЙНИДА

Навоий номидаги Ўзбекистон Давлат университети кўпалаб олий маълумотли хотин-қиз кадрлар тайёрлаб чиқармоқда. Университетни муваффақиятли тамомлаган юзлаб хотин-қиз студентларимиз ўқитувчилик, илмий ҳодимлик лавозимларида хизмат қилмоқдалар. Республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи Ҳамрохон Тўраева, Муассар Маҳмудовалар билан фахрланамиз. Шуниингдек ур-

гутлик Ҳамидова, самарқандлик Марҳаб Зоҳидова, Фотиима Икромова ва бошқалар университетда олган билимларини жамоат ишларида амалга татбиқ этмоқдалар.

Солиқ студентларимизнинг кўпчилиги фанлар академияси, илмий-текшириш институтларида ишлаб, халқ хўжалигини комплекс ривожлантириш масалаларини ҳал қилишда актив қатнашяпти. Тошкент театр институтининг доценти Саида Наразуллаева, ўрта Осиё Давлат университетининг доценти Топтабаева, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси Комилова, Тожикистон ССР Фанлар академиясининг илмий ходими биология фанлари кандидати Мастура Икромоваларнинг илмий-тадқиқот ишлари республикамизда ташқарида ҳам маълумдир.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари Маматова, Иброҳимова, касабасоюз област советининг раиси Мирмухамедова, республика маданият министрининг ўринбосари Аслидиннова, Самарқанд райжирокомбининг раиси Олчинобоева, Самарқанд шаҳар партия комитетининг секретари Одилова университет бағрида камол топадилар.

Ҳозирги пайтда университетда 373 хотин-қиз ишламоқда. Шундан 15 хотин-қиз фан кандидатидир. Доцент С. Абоева пахтачилик агротехникасида доир 15 дан ортиқ асар ёзди. Биология фанлари кандидати М. Остонова, доцент Е. Суларева ва бошқа илмий ҳодимларнинг кўпалаб асарлари нашр қилинди.

1957—1958 ўқув йилида университет ҳузурида хотин-қизлар совети ташкил қилинди. Бу совет студентлар орасида оммавий-сиёсий ва тарбиявий ишларни яхшилашда университет маъмурияти ва партия ташкилотига яқиндан ёрдам бермоқда. Ҳозир университетда мингдан ортиқ хотин-қизлар таълим олмақда.

Ф. ХАЙДОВА,

Ўзбекистон Давлат университети хотин-қизлар советининг раиси.

ЧИН КЎНГИЛДАН ТАШАНКУР

Она ва фарзанд ҳеч қачон Совет замонасидангидек исзат-хурматли бўлмаган, Утмишда кўп бола кўриш камбағаллар учун оғир кулфат, бахтсизлик ҳисобланган эди, Чунки улар ни боқиб, кийинтириш, тарбиялашга ҳеч қим ҳеч қандай ёрдам кўрсатмас эди.

Инсон қадри тобора ошиб бораётган, болалар тарбияси учун эл-юрт парвона бўлаётган бизнинг совет замонасидангидек кўп болали ойда қишлоқлик, толиқмай фаровон ҳаёт очирмоқда, Шунинг учун ҳам бутун дунё хотин-қизларининг байрами — 8 Март кунининг 50 йиллигини республикамиздаги минглаб кўп болали оналар қатори меннинг катта онам ҳам зўр нувонин билан кутиб олди.

Мен 11 фарзанднинг онасиман, Улар учун давлатдан нафақа, болаларнинг соғ-саломат усли ва яхши тарбиялини учун керакли ҳамма ёрдамларни олиб тураман. Бошқа оналар сингари меннинг ҳам кўп боларимизни илмли ва маданиятли кишилар қилиб етиштиришдир.

Тўнғич қизим Тамара Нисомий номидаги педагогика институтининг III курсида ўқийди. Ундан кичини Ҳабиб, ба савдо ходими; Уғлим Борис техникумда, қизим Фотиима, ўғилларим Алишер, Анвар, Аскарлар мактабда ўқийлари.

Шу улғу айём кунини мен кўп болали оналарга — умуман она ва болаларга тинмай ғамхўрлик қилиб келаятган жонажон Коммунистнинг партиямизга ва Совет ҳукуматимизга чин кўнглимдан ташанкур айтаман.

Ҳалимаҳон УМАРОВА

Қаҳрамон она.

КАРАХТЛИКНИ ЭСЛАГАНДА...

Тарихимиз чуқур, у узокдан бошланади. Йиллар кетидан йиллар, асрлар кетидан асрлар кетди. Кўп турли уруғлар, қабилалар, авлодлар ўтди. Катта-кичик давлатлар тузилди. Улар жабр-зулм шакллариин яратди, ўзгаришди. Лекин, дунёга устуи бўлолмади. Меҳнаткаш халқ ўз тарихида озмунча хоқон, зўрвонларни кўрди.

Меҳнат қилиб, кишиларни едирган, чирган, кийинтирган, жамият бойлигини оширган бошқалар-у, уларнинг меҳнати маҳсулини эгаллаб, зўрвон бўлган бошқалар. Меҳнаткашнинг қонини сўриб, саройларни безаклаш ўз тақомилга етган.

Тейлор, тейлорлар системаси, мустамлака, мустамлакачилик тарихи бўлиб қолди гувоҳи. Қисқаси: зулмлар қатлами тарихни чуқурлаб олган. Инсон тарихида энг оғир жабр кўрган, зулм тортганларнинг бир қисми ўзбек хотин-қизлари бўлган. Уларни ҳуқуқсиз қилган ўтмишдаги илтимойи тузумлар, уларни қул қилган шарият қонунлари, уларни эгали бойлар, жабрлаган руҳонийлар, қолаверса, ўзларининг ота-оналари, акалари, амакилари, оталари. Замоннинг хилма-хил жабрига чидаш учун хотин кишига афсонавий кўҳқондек елка, чекени тоқат керак эди. У, шунинг кўтарди. Чунки, бутун кўнги ўз елкасида кўтариб турган афсонавий Геркулесни яратган ва ўз бағрида ўстирган ҳам она эди. Ноҳақ тузум, топ қабил жамият, қулқонсиз арлар замонида пахотезилидан ўзбек хотинлари илтимойи каракхтлик ҳолига келган эди. Дунё тузиллисининг ўзи шундан иборат экан, деган тушунча уларда ўр-

Цемент ортлган беш тоннали самосвал станциядан чиққандаёқ қишлоқ тепасида ялт-юлт қилиб чақмоқ чақиди, бироздан кейин момақалдироқ гўмбурлади. Кўпри кабинадан бош чиқазиб осмонга қаради. Осмонни булут қоплаган, чўл устига ёйрилган булут эриган кўрошиндек оғир қўйиларди. Кўпри машинага тормоз бериб пастга тушди. Кузовга чиқиб цемент устига брезент ёпағида шатрлаб ёмғир томчилай бошлади. Ногирон хуруж қилган бу ёмғир уни анча шошириб қўйган эди. Нима бўлса ҳам тезроқ тўгон қурилишга етиб олиш керак. Ҳаммаёқ қоронғи. Кабина деразасига урилатган томчилар олмаси кўришга имкон бермасди. Ёмғир жадаллагандан жадаллаб ҳали шатал тўқилмаган йўлни ҳал ер-ҳар ерида кўчалар ясади. Машина чироғи ёритган йўлдан чуваланиб кетган ёмғир иплаш шатал тоғ у томонга, тоғ бу томонга силбиб ўйнайди.

Кўпри руль бошқариб бораркан, юкин манзилга эсон-омон етказиб ҳақида йўларди. Ёмғирнинг шу қўйиши бўлса брезентдан ўтиб лементинг муштлашиб қолиши турган гап.

Икки областни бир-бирига улайдиган катта йўл шу кўприкнинг битишига қараб қолган. Шу толда Кўпри олиб кетаётган энг юқори маркали цемент кўприкнинг жуда нозик ерига ишлатилди. Не ҳасратда ундирилган буюм ишдан чиқса, Кўпри қурувчилар олдида нима деган одам бўлади? Осмонни қиличдек кесиб чақин чақар, еру-кўнни ларзага солиб момақалдироқ гўмбурлашдан тинчмасди. Кўпри моторга газ бериб машинани жуда тез ҳайдаб кетди. 8 н қ р-чўнги ерда машина ла панглаб, силбини олдинга илтди.

Ҳозир Кўпрининг фикрида икки нарса ҳоқим эди: ёмғир ва цемент! Ёмғирни тўхташнинг унинг қўлидан келмайди. Қимматли буюмин сақлаб қолиш учун фақат олдинга, бетўгон олдинга илтилиши керак, холо!

У шундай хаёллар билан кетаркан, машина гилдирагининг лойга ботётганини сезмай қолди. У туфлисизнинг навланганидан сесканиб хушёр тортиб оёғи тағига қаради. Кабинага сув кирибди. Кўпри тормоз бериб дераздан қараганидагина йўлни сув олганини сезди. Ёмғир тинган, фақат шамол бурғи ўшах хушук товуш билан уларди. Кўпри ташвишланиб нинг атрофга қаради. Қоронғида ҳеч нарсани кўриб бўлмайдди. У машинани тисариб чоп томонга сал бурди. Чироқ нурида йўл устига қўйилб келаятган бўлган сувни энди аниқ кўриш мумкин эди.

«Сел келаяпти» — деб дилдан ўтказди Кўпри ташвишланиб.

У кабинадан сакраб тушиб атрофга аланглади, сув кечиб йўл кўнра бошлади.

Унинг тепасида кўп қувватли электр симлари гузуллади. Момақалдироқ товуш энди дарёнинг нариги ёғилдан йўталганга ўшахб эшитиларди.

Сел олган йўлдан ўтиш учун аввал унинг чуқурлигини билиш керак. Кўпри сув кечиб олдинга юраркан, борган сари сув юқориласи этганини сезди. Кўприга-ча кўтарилган сув уни чаққатар, ўзи билан қўйига оқибди кетмоқчи бўларди. Кўпри қиёна-қийнала кейинга қайтди-да, кабинага ўтириб машинани қайтариб текис йўлга олиб чиқди. Энди нима қилиш керак? У, кўп йўлаб ўтирмай йўлни ялангликка олди. Йўл ўн-қир-чўнқир бўлса ҳам, қарқалай бир амаллаб катта йўлга чиқиб олса бўларди.

Ёмғирдан кейинги мусасфо — бегубор ҳаво Кўпрининг дилини равшан қилгандек бўлди. Силсиниб бораётган машина фараси гоҳ

Ҳ И К О Я

паст-баланд йўлни, тоғ олдис адрларни ёритиб олдинга илтди. Бутун бир водийга электр қуввати бериб турган симлар дам гувиллаб, дам шамолда чийиллайди. Чироқ шуъласида бу солиқ симлар оловли чизикдек чарсиллаб қўяди.

Машина пастак дўнгдан ошаркан, бир силбини сим тортилган уч оёқли темир матчанга ёритди. Матча ўнг томонга сал қийшайгандек кўринди. Кўпри машинани янада жадаллади. Ҳақиқатан ҳам матча бир томонга анчагина оғиб қолган эди. Нима қилиш керак? Бордию ағдарилса нима бўлади? Ахир, бутун бошли икки областнинг қорхоналари бир неча кун тўхтаб қолади-ку! Кейин сменадан қайтадиган қурувчилар нима бўлади? Йўл устида ўралишиб ётган симларга қочилиб ҳалок бўлишмайми? Бу симлардан холадонларга ишлатилган олдий электр қуввати эмас, инҳоятда кучли қувват оқади-я!

Кўпри шошиб қолди. Машинани берида қолдириб матча томонга югурди. Адрдан қўйилб келаятган сел матча тагини ўпириб бир томонини ювиб кетган эди. Вақт эиқ. Ўйлаб ўтирадиган пайт эмас. Ёрдамга одам чақирай деса, станция узоқ, кўприкчага ҳали анчагина йўл бор. Қўрқув ва даҳшат ичиди Кўпри бир неча дақиқа саррайиб туриб қолди. Болалар чизган суратдек қийиш ой булутлар орасидан ерга бир мўралаб яна йўқ бўлди. Кўлмаклар юзи оқиб милтираб сўнди. Кўпри сесканиб кетди. Бу сесканиш унинг хушини ўзига келтирди.

Кўпри қатъиятлик билан машина югурди-да, кузовга ташлаб қўйган, шатак тиркаш учун ишлатилган сим арқонини судраб келтирди. Бу зилдек оғир арқонини биланга ўраб машина фараси ёритиб турган матча қойиқларига тармашаркан биланга нимадир дурс эди. Энгашиб қараган эди биланга олтин соатининг ойнаси синиб милларни мажақлаиб кетибди. Бу соат марҳум эрининг ниҳок қунидаги совғаси эди. У бу соатни кўнидан оқу-қорасидек асрар, еру-кўнни ишонмас эди. Кўпри парча-парча бўлиб кетган соатида бир дам маънос қараб турди-да яна илдамлик билан юқорига илтиди. Матча у билан баробар пастга қараб оғиб борарди. Кўпри фавқулодда бир чаққонлик билан матчаннинг охириги қойиқларига илгак ташлади-да, пилдирлаб пастга тушди. Машина кабинасига ўтириб моторни ўт олдириди. Машина жуда хушук гуруллаб ортача тисарила бошлади. Симлар лапанглаб тебраниб кетди. Арқоқ

борган сари таранглаб, матчани секинлик билан ўнглай бошлади. Машинанинг орқа ўлидириги дўнгга ўрилиб бир силбини. Матча тебраниб симлар чайқала бошлади. Уларнинг бир-бирига урилдишдан чақнаган ўт қоронғилик қўйини да мудраган чўлни кўкмири нур билан ювди. Кўпрининг бадани динишганга ўшахб секингина титраб, қўзлар олдида нури доира айлана бошлади. У шу нур орасида худди туш кўраётгандек, онои четиди кўпраги и ч а н галлаб жон бераётган эрини, шу бутун станцияга кетаётган эди.

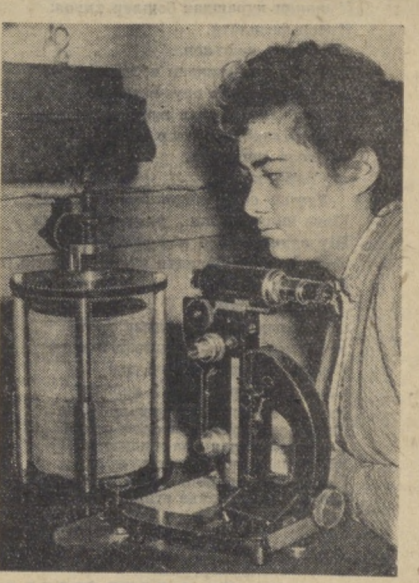
«Менга авторучканинг сиёҳини олиб келинг»

— У ҳали партия сафига ўтмаган, — деди кимдир орқасидан.

— Барбир у коммунист! — деди прораб. — Бу хотин бутун вужуди билан, виждони билан алақачон коммунист бўлиб олган...

Автобусдагилар унинг гапларини сўзсизгина чин юракдан тасдиқладилар.

Саид АХМАД

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-техника институтининг толали моддалар физикаси лабораторияси. Суратда: институт лаборанти Л. Асфандиёрова табиий шойи толаларини текширмоқда.

И. Глауберзон фотоси.

«Кўзлар: «Четук дерсиз «бизнинг қизлар матрифатсиз, ўз ҳолидан хабарсиз бир жоҳилдирлар?»

Бизнинг маҳбус, қўлимиз боғлут, қўзни кўр қилган Дин хоин мазоринда ҳоки иладилар»

Ўқув фарзиди, мактаб йўқдир, на ўғим қизлар, Мактаб очиб бердикнинг қимматиди небот қилиб берди.

Оналикнинг қадрини билмак илм-ила эркан, На деб ўқитиб, чорасини қилмадигилар».

Ўз тарихимизда хотин-қизларнинг қўллар қаторида яшашга норозилик билдириб, уларнинг ҳам арлар билан тенг ҳуқуқли бўлишини талаб этган бундай фикрларни кўпалаб келтириш мумкин.

Хотин-қизларни чинакам озо қилиш йўлини илмий коммунизмда қўллар Маркс, Энгельс, Ленин кўрсатдилар. Улар хотин-қизларни чинакам озо қилиш учун ишлаб чиқариш қўролларини умумхалқ мулкига айлантириш, ҳокимиятни халқ қўлига бериш зарурлигини шарт қилиб қўйдилар. Ленин хотин-қизлар озолиги масаласининг социалистик революциянинг тақдирга боғлид. У, бу, со-

циалистик революциянинг асосий масалаларидан бири деб тақдорлади. Хотин-қизларда озолиқ медаларини ҳақат социалистик революция беражанини, бу революциянинг галаба қозонини меҳнаткаш хотин-қизлар иштирокига ва тўла ердига боғлиқлигини небот қилиб берди.

Совет революцияси ўзининг биринчи қунардигаёқ хотин-қизларни қулақ асоратига солувчи, ерга урувчи, уларнинг инсоний фахрларини таҳдирловчи барча қонун, тартибларни бекор қилди, йўқотди. Бутун инсоният тарихида, минг йиллар мобайнида хотин-қизларга берилмаган, лекин илгор кишилар томонидан оруз қилинган, амалга оширилгани афсонага ўшаган арқинлик, чинакам тенгликни Октябрь социалистик революцияси берди. Совет ҳокимияти улғу Ленин қўли билан уни амалга оширди.

Инсоният тарихида янги давр бошланди.

Хотин-қизлар аркин, тенг ҳуқуқли бўлмаган халқнинг ўзи аркин эмас. Имтиёзли қисм арқинлиги — халқ арқинлиги бўлмади.

(ОХИРИ ОЛТИНЧИ БЕТДА)

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқининг охири

(Боши иккинчи бетда)

Бирмадаги аски бошқа таъинларимиз билан, айниқса тинчлик ва тинч-тотув яшаш сибсатининг таърифлари бўлган собиқ баш мишир У Ну билан ҳам янгида болганган алоқалар кўнгилли бўлди. Унинг партиясини янгида ўтказилган умумий сайловларда овозларининг катта кўпчилигини олди ва апрель ойида янги ҳукумат тузиши лозим. (Нарсанлар). Сизларнинг бу қараскаларингизни баъзи бир кишилар бошқа давлатларнинг ички ишларига аравалашин деб, талқин қилишлари мумкин. (Залда нугли). Биз бу ҳурматли давлат аълои билан Рангунда янги суҳбатлашдик ва биз билан янги бир вақтда Калькуттага келганида, яна бир марта учрашиб хурсанд бўлдик.

Рангунда У Ба Свс ва У Чжо Нейн менинг ҳузуримга келдилар. Булар парламентга ўтказилган сайловлар вақтида мағлубиятга учраган оппозициянинг раҳбарларидир. Сайловларда ғолиб бўлиб чиққанлар ҳам, енгиланганлар ҳам — У Ну ҳам, шунингдек У Ба Свс ҳам — биз 1955 йилда Бирмада бўлган вақтимизда бизга катта иштифот кўрсатган эдилар. Шунинг учун ҳам сайловлардан сўнг орада кўп ўтмай, яна Рангунга келганимизда, мен меҳмон сифатида ғолибларни қутлашим ва мағлубларнинг кўнгиллини кўтаришим керак эди. (Залда нугли). Мен ҳақиқатан ҳам шундай қилдим: У Нуни ғалаба билан қутладим, У Ба Свнинг ва У Чжо Нейннинг кўнгиллини кўтардим.

Биз Рангунда технология институтини учун қурилатгани билини ва меҳмонхона биносини бориб кўрдик. Бу бинолар Совет Иттифоқи халқлари номидан Бирма халқига туғула қилиб топширилди. Бу биноларнинг қаватлари тикланганлигининг ўз кўзимиз билан кўриш бизни жуذا қувонтирди. Бу қуришларни Совет Иттифоқи Бирма иқтисодий ва маданий ривожлантириш ишига қўшаётган ва оқиб кўриб турган ҳиссаннинг бир қисмидир.

Қурилишларда бизни ишчилар, Бирма ва совет мутахассислари, технология институтининг ўқитувчилари қизини таърифладилар. Бу институт таълим вақтида ишчиларнинг оқилолигини кўрсатди. Биз Бирмадаги иқтисодий ва маданий ривожлантириш ишига қўшаётган ва оқиб кўриб турган ҳиссаннинг бир қисмидир.

Биз Арабин мавзолейини зиёрат қилиб, Бирманинг миллий қаҳрамони Аунг Сан қабрига гулчамбар қўйдик. Аунг Сан ва Бирма миллий оқилолигини кўрсатди. Биз Бирмадаги иқтисодий ва маданий ривожлантириш ишига қўшаётган ва оқиб кўриб турган ҳиссаннинг бир қисмидир.

Биз Рангунда астойдил мамнун бўлиб жўнаб кетдик, чунки Совет Иттифоқи билан Бирма ўртасидаги муносабатлар тўғрисида бораётган яна бир марта қаноат ҳосил қилдик. Тинчлик учун курашимиз, мустақилликка қарши курашимиз асосий масалаларида бизнинг йўлимиз умумийдир. Бизнинг мақсадларимиз бир-бирига тўғрисида ҳам яна бир марта қаноат ҳосил қилдик. Тинчлик учун курашимиз, мустақилликка қарши курашимиз асосий масалаларида бизнинг йўлимиз умумийдир.

Бизнинг йўлимиз умумийдир. Бизнинг мақсадларимиз бир-бирига тўғрисида ҳам яна бир марта қаноат ҳосил қилдик. Тинчлик учун курашимиз, мустақилликка қарши курашимиз асосий масалаларида бизнинг йўлимиз умумийдир.

Бизнинг йўлимиз умумийдир. Бизнинг мақсадларимиз бир-бирига тўғрисида ҳам яна бир марта қаноат ҳосил қилдик. Тинчлик учун курашимиз, мустақилликка қарши курашимиз асосий масалаларида бизнинг йўлимиз умумийдир.

Бундан тўғрисида Афғонистонда бўлган элим ва ўша вақтдаги Кобил ҳали ҳам эсимда. Шу вақт ичида у ерда катта ўзгаришлар бўй берди. Кўпгина замонавий уйлар ва ядвора бинолари қурилди, бир қанча саноат корхоналари барпо қилинди. Пойтахтнинг марказий кўчаларига асфальт ётқизилди.

Лекин одамлар, уларнинг яқинида турган кўчалари, қулиб турган чехралари мени айниқса тўққиндан тирди. Кобил кўчаларининг икки томонида турган ўн минглаб кишилар орасида оқиб ва чехраси қулиб турган кўпгина хотинларни кўриш, уларнинг яқинида турган кўчалари айтиш менда ҳаммадан кўра кўпроқ таассурот қолдирди, мен буни яширмайман. Улар эркаклар билан паранжисин, ёнма-ён турган эдилар (Нарсанлар), паранж хотинлари ҳушқўшқириб, худди «бир соғат ўхшатиб қўйини ўзларинингга маълум. Бундан тўғрисида Афғонистонда бўлган вақтда Кобил кўчаларида битта ҳам оқиб хотинни кўрмаганимиз эсимга тушди.

Кобилга бораётган йўлимизда ва шаҳарнинг ўзига кўпгина афғонлар билим фақат ўз она тилирадагина эмас, шу билан бирга, бизнинг рус тилида ҳам: «Спасибо!», «Мир!», «Дружба!» («Рахмат!», «Тинчлик!», «Дўстлик!») деган сўзлар билан таърифлаб турдилар.

Лекин биз халқ билан фақат кўчалардагина учраганимиз йўқ. Биз Кобил аэродроми қуришига, мон комбинатига, авторемонт завоидига бўлдик. Подшо Муҳаммад Зоҳир Шоҳ бу заводида бўлган афғон индустриясининг юзига, деб айтди.

Совет мутахассислари билан қилинган дўст бўлиш, улардан ўрганаётган афғон ишчилари ва мутахассислари билан суҳбатлашганимизда, Совет Иттифоқи тўғрисида сиддиқ билан айтилган жуذا кўп мингдоронлик сўзларини эшитдик. Афғонистонда, биз бу сафар бортан мамлакатларнинг ҳар бирида бизга вафодор дўстлар деб, қарамоқдалар.

Ҳақиқатан ҳам, Совет Иттифоқи эркин ва мустақил бўлишга интилаётган ҳар бир мамлакатнинг халқлари вафодор дўст бўлиб келди ва ҳаммаша шундай бўлиб қолади. Совет мамлакатлари халқлари миқдоса эришган жуذا катта «обруннинг манбаи, бизнинг кучимиз мана шундадир. (Гулдурос Нарсанлар).

Ўртоқлар! Афғонистонда қисқа вақт турган бўлсак ҳам, шу вақт ичида Афғонистон подшоши Муҳаммад Зоҳир Шоҳ билан, подшо ҳукуматининг Бош мишири, Муҳаммад Довуд билан ва Афғонистоннинг бошқа давлат аълои билан ҳар иккала томон учун жуذا фойдали суҳбатлар ўтказдик. Ҳамжиҳатлик ва самиятнинг руҳида ўтган бу суҳбатлар мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлигини янада маҳкамлашга, Янги ва Ўрта Шарқда тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам берди. Учрашуларимиз ва суҳбатларимизнинг натижалари Совет-Афғонистон қўшма ахборотида ўз ифодасини топи ва бу ахборот ёлгон қилинади, шунингдек бу натижалар маданий ҳамкорлик тўғрисида Кобилда имзолаган Битимда ҳам ўз ифодасини топи.

Шуни хурсандчилик билан қайд қилмоқ керакки, Афғонистон подшоши ва Бош мишири билан ялғари бўлиб ўтган учрашулар вақтида

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ БИЛАН АФҒОНИСТОН ОЎРТАСИДА МАДАНИЙ ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДА БИТИМ

Тинчликни ва халқаро ҳавфсизликни мустаҳкамлаш сиёсий, иқтисодий ва маданий ўзаро муносабатларнинг муҳим омилдир ҳамда мамлакатлар ўртасида маданий алоқаларни кенгайтириш яхши ва дўстона муносабатларни ўрнатинишга ва мустаҳкамлашга хизмат қилади, дўстона муносабатлар эса бутун дунёда тинчлик ва ҳавфсизликни мустаҳкамлашга олиб келади, деган қарар асосланди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўз аъзолари бўлган мамлакатларнинг ҳукуматлари БМТ Устави асосида, ўз ўртасида экономика ва маданий ҳосилда яхши муносабатлар ўрнатиниш йўли билан халқаро ҳамжиҳатликка эришинишга ёрдамлаш шари тавсия қилаётганлигини қисқаб айтди.

Ҳар иккала мамлакат бутун дунёда тинчлик ва ҳавфсизлик шари тавсия қилаётганлигини қисқаб айтди.

МОДДА 1

Ахдлашувчи ҳар иккала томон илмий, адабий ва санъатшунослик

ҳам, Афғонистонга қилинган бу саноат вақтида ҳам халқаро ахвола баҳо беришда бизнинг ўртамизда бори келишмовчилик туғилган йўқ. Совет Иттифоқининг тинчлик-севар ташки сибсатини Афғонистон подшо ҳукумати тушунаётганлиги яна бир марта қаноат ҳосил қилдик, зотан биз ҳам Афғонистоннинг бетарафлик ва ҳарбий блокларда қатнашмаслиқдан иборат анъанавий сибсатини тушунамиз ва ҳурматламоқдамиз. Афғонистон миллий кўчалари мустаҳкамлаш ва жипслаштириш учун, экономика ва маданиятини юксалтириш учун олиб бораётган ўзининг қуралида ҳаммаша бизнинг дўстона маданийга талқини мумкин. (Нарсанлар).

Ҳал қилинганган Пуштунистон проблемаси Афғонистонни тўққиндан тирди турган масалалар. Маълумки, Пуштунистон тарихан ҳамма вақт Афғонистоннинг бир қисми бўлиб келган. Англия Ҳиндистонга ҳукмрон бўлиб олганидан кейин, ўзининг мустамлака империясини кенгайтириб, афғонлар ерига ҳам сукулиб қолган бошладилар, пуштуларни ўзига бўйсундиришга, бутун Афғонистонни босиб олишга интилиб, Афғонистонни бир қанча ас о р а т л и ш а р т н о м а л а р ва битимларни имзолашга мажбур қилди. Лекин афғон халқи мустамлакачиларга қаттиқ қаршилик кўрсатди, бу қаршилик оқибат натижада мустақиллик учун умумий курашга айланиб кетди. Мустамлакачиларнинг армияси тормор келтирилди ва ҳайдаб юборилди, Афғонистон эса, ўз миллий мустақиллигини қўлга киритди.

Совет Иттифоқи биринчи бўлиб афғон давлатини таниди ва у билан дипломатик муносабатлар боғлади. Мустақил Афғонистон территориясидан четда, инглиз ҳукумат маъмуриятининг контроли-остида қолган территориядаги пуштулар ҳам мустамлакачиларга ҳаммаша қаттиқ қаршилик кўрсатиб келдилар.

Ҳиндистондаги мустамлака системаси бораб бўлганида, уларнинг «савал орани бўл, сўнгра ҳоким бўл» деган сибсатига содиқ бўлиб қолган мустамлакачилар мамлакатини икки давлатга — Ҳиндистонга ва Покистонга парчаллаб юбордилар. Миллион-миллион пуштулар Покистон давлатига ҳасиласида қолдилар.

Афғонистон бу ҳолини адолатли деб тан олмай ва тан олмайди. У, Пуштунистонга эркинлик ва аралашмаслик шари тавсия қилади, ўз тақдирини ўз белгилан ҳуқуқини беришни талаб қ и л м о қ д а. Бироқ, пуштуларнинг миллий ҳуқуқлари ва Афғонистоннинг қонуний талаблари ҳисобга олинмади.

Шунинг учун ҳам бу масала кўп йилдан бери ҳал бўлмаган қолмоқда, бу эса Покистон билан Афғонистон ўртасидаги муносабатларда кескинлик туғдирмоқда.

Хўш, бу масалада биз қандай позицияда туримиз? Бизнинг позициямиз ленинча миллий сибсатдан келиб чиқади. Ленинча миллий сибсат, ҳар бир халқ ўз тақдирини ўз белгилан ҳақли эканлигини, миллий масалалар халқларнинг иродасига мувофиқ ҳал қилиниши лозимлигини эълон қилади.

Афғонистоннинг пушту халқига эркин шари тавсия қилади, пуштулар сўраш йўли билан, публичист ўтқили йўли билан ўз иродасини билдириш имконияти берилиши ва пушту

ташкilotлари ва жамиятлари ўртасидаги ҳамкорлиқни рағбатлантирадилар.

МОДДА 2

Ахдлашувчи томонларнинг ҳар қайсиси ўз ўртасида маданий алоқаларни ривожлантириш, шунингдек ахдлашувчи иккинчи томонга ўз маданиятини яхшироқ таништириш мақсидида қуйидаги соҳаларда иш олиб боради ва ҳамкорлик қилади.

А) маданий, фан ва спорт соҳаларида делегациялар айирбошлаш;

В) артистлар коллективларини айирбошлаш ва концертлар ташкил қилиш;

Д) лекциялар ўқиш;

О) илмий ва бадиий выставалар ташкил қилиш;

Е) туризмни рағбатлантириш;

Ғ) китоблар ва бошқа босма нашрларда кўп уларнинг нусхалари билан ўз имкониятлари доирасида ҳамда ҳар қайси томоннинг маълум қонунларига мувофиқ ўзаро айирбошлаш;

Г) бадиий, ҳужжатли ва илмий оммабоп фильмларни айирбошлаш, шунингдек радио программалар тўзиш ва уларни айирбошлаш;

Н) қўл ёзма ёдгорликларининг микрофильмларини айирбошлаш.

МОДДА 3

Ахдлашувчи ҳар иккала томон бир-бирларининг мамлакатларига маданий, спортчилик ва туристлик сафарлари билан боришни рағбатлантирадилар ва бунинг учун му-

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси Н. ХРУШЧЕВ

халқи Покистон давлати чегараси ичида қилиниши истайдими, ўзининг мустақил давлатини тузишни истайдими, ёки Афғонистон билан қайта қўшилишни истайдими, деган масала ҳал қилиниши, деган талабини тўри талаб деб, ҳисоблашмиз.

Бундай талаб жуذا қонуний талабдир, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг принциплари мос бўлиб тушаётган талабдир. Бу масалада биз пушту халқига, Афғонистонга хайрихоҳимиз. Соғлом ақл ҳар бир кўп ғалаба қилинишига ва ҳазир ташвиш туғдириб турган бу баҳо пушту халқининг манфаатларини қўлаб, тинч йўл билан ҳал қилинишига аминимиз. (Нарсанлар).

Муҳомада қилинган бошқа проблемаларда бўлганидек, бу масалалар бизнинг қарашларимиз ҳам Совет-Афғонистон қўшма ахборотида ўз ифодасини топи. Бу қўшма ахборотда дейилдики, томонлар пушту халқининг тақдирини ҳусусида фикрлашиб олдилар ва бу масалани ҳал қилмоқ учун Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Устави асосида ўз тақдирини ўз белгилан принципни қўлинишга ўрта Шарқда кескинликни юмшатишнинг, тинчликни таъминлашнинг оқилона йўлидир, деб баъсалахат ўз фикрларини изҳор қилдилар.

Азиз ўртоқлар! Ҳамма жойда — Ҳиндистонда, Бирмада, Индонезияда, Афғонистонда бир талай совет инженерлари, техниклари, ишчилари ишчи-ламоқдалар, улар шу мамлакатларнинг халқларига ёрдамлашмоқдалар ва ўз таъжрибаларини ўргатоқдалар, янги ишчи ўргатмоқда ва барча совет кишилари с и н г а р и улар ҳам совет кишилари, қардошларча ўзаро ёрдамлашмоқдек интернационал ҳис-туғилулар юксак даражада ривожланилиши учун ҳам биз иқтисодий жиҳатдан ҳам тараққий этган мамлакатларга дўстона ёрдам кўрсатаётганлигимизни яхши биланамиз.

Бир вақтлар совет кишилари ўз социалистик Ватанини четдан ҳеч қандай моддий ёрдам олмаб туриб қуришга киришган эдилар. Гарчи ҳозир биз тўлиб-тошиб кетмаётган бўлсак ҳам, ўз қурилишимиз учун ҳали кўп нарсани еттиришга бўлсак ҳам, лекин биз ҳали бий мамлакат бўлиб қолдик, шунинг учун ҳам биз мустамлака қуллигидан қутулган ва бизнинг ёрдамимизни истаётган халқларнинг ҳаммасига ёрдамлашмоқдамиз, биз уларга иқтисодий қолдиқларни туғатишлари учун бегараз, астойдил ёрдам бермоқдамиз. Бу мамлакатлар қадарини рўстлаб олиб, улар тинчлик ишини тағин ҳам қаттиқроқ туриб, зўр гайрат билан ҳимоя қилганидан бўлиб қоладилар. (Нарсанлар).

Сизларнинг номингидан ўртоқлар, чет мамлакатларга ишлатётган ва ўз Ватанидан узок жойларда совет кишии деган номни баланд кўтариётган барча совет мутахассисларига, ишчи ва хизматчиларига таъшаккур айтишга ижозат бергайми. (Давомли Нарсанлар).

Хуллас, Осиёда бизга дўст бўлган тур мамлакатга қилган сафаримиз тугади. Биз самолётларда ва автомобилларда ҳаммаси бўлиб 24 миля километрга яқин йўл босдик. (Нарсанлар). Шундай йўлни босиб ўтмоқ учун ақил-ақиллардагина бир неча

кин бўлган енгилликларни вужудга келтирадилар.

МОДДА 4

Ахдлашувчи ҳар иккала томон ҳар иккала мамлакатнинг илмий жамиятлари, нарийёт ташкилотлари ва тарих музейлари ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлашга ва ривожлантиришмоқ учун куч-гайрат сарфлайдилар, шунингдек қадимий сурашмоқдек асарларини ҳамда санъатчилик бошқа турлари намуналарини ёки уларнинг нусхаларини ўзаро айирбошлаш ташкил қилдилар.

МОДДА 5

Шу битим ҳар қайси мамлакатда ўрнатилган конституция қартибга мувофиқ ратификация қилиниши керак ва ратификация ёрликларини Москвада айирбошланган қушдан бошлаб орада бир ой ўтган, кучга қиради.

МОДДА 6

Шу битим 5 йил муддатга тузилди. Ахдлашувчи томонлардан бири уни юқорида кўрсатилган муддат ўттувча 6 ой олдин бекор қилиш ниятида эканлиги ҳақида иккинчи томонга айтмаси, у ҳолда, бу битим шундан кейинги 5 йил давомида амак қилади.

Кобил шаҳрида 1960 йил 4 мартда ҳар бири рус ва пушту тилларида кўп нусхада тузилди, ҳар иккала текст баббаравар кучга эгадир.

Афғонистон подшо ҳукуматининг Бош Мишири Муҳаммад ДОВУД

ДЎСТЛИГИМИЗ ЧЕГАРАСИЗ ВА МАСОФАСИЗДИР

Спорт саройида Москва меҳнаткашларининг кўпминг кишилик митинги

Шарқи-Жанубий Осиё мамлакатларига яхши ният билан қилинган сафар тугади. СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг тарихий сафарини миллион-миллионлаб совет кишилари зўр эътибор ва қизқиш билан кузатиб турдилар. Улар бутун тараққийпарвар инеонинг билан бирга ана шу дўстлик ва тинчлик эвизининг буюк алуларини ақдидлик билан маъқулламоқдалар.

5 март тундан кейин В. И. Ленин номидаги Марказий стадионнинг Спорт саройига москиликлардан 15 милядан кўпроқ киши тўланди. Бу ерга завод ва фабрикаларнинг, янги қуришларнинг ишчилари, олимлар, маданият арбоблари, жамоат ташкилотларининг вакиллари, ўқувчи ёшлар келдилар.

Залда — совет давлат арбоблари, СССР ва иттифоқчи республикалар Олий Советларининг депутатлари, Совет Иттифоқи маршаллари, Совет армиясининг генераллари ва офицерлари, шунингдек чет эл дипломатлари ва журналистлар бор эди.

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев, А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Муҳаммадов, М. А. Суслон, Е. А. Фурцева, Н. С. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Короченко, А. Н. Корсик, Д. С. Полянский ўртоқлар президиумга чиққандилар, саройнинг кенг гумбазлари остида гулдўр қарсаклар бошланди. Ҳамма ўрнидан туриб, совет раҳбарларини қизини таърифладилар.

КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. И. Устинов ўзининг кириш нутқида Совет ҳукумати бошлигини Шарқи-Жанубий Осиё мамлакатларига қилган тарихий эвизининг муваффақиятли туғалланганлиги билан самийий таърифладилар. У бундай деди:

— Никита Сергеевичнинг дўстлик визитлари, раҳбарлар билан қилган суҳбатлари, дўст мамлакатларнинг оддий кишилари билан учрашувлари ва улар олдига сузлаган нутқлари халқаро кескинликни юмшатишга, давлатлар ўртасидаги алоқаларни ва ҳамкорлиқни мустаҳкамлашга ёрдам берди. Бу визитлар Коммунистик партиямиз ва Совет ҳукуматимиз ўтказётган тинчликсиз сибсатининг донолигини, ижтимоий тузумларини, турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашни ҳақидаги ленинча идеяларнинг тантанасини яққол и ф о д а этади.

Москва ишчилари номидан «Серп и Молот» заводининг старший вальцовщик Л. И. Садков сузга чиқди. У Никита Сергеевичга музрак қилиб, бундай деди: Ҳиндистон, Индонезия, Бирма ва Афғонистоннинг оддий кишилари ҳамда давлат ва жамоат арбоблари Сизни поддана қутиб олганликларини тўғрисида хабарларини ўқитганимизда қалбимиз зўр қувонч билан тўлиб-тошибди. Биз тинч меҳнат кишиларимиз, шу сабабдан партия ва ҳукуматимизнинг тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлашга қаратилган сибсатининг доно сибсат эканлигини айниқса чуқур англаймиз.

Махшур завод вакили СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев бориб келган мамлакатлардаги дўст халқларга пойтахт ишчилари, барча меҳнаткашлари номидан қизини салом йўладилар.

«Қадрон Никита Сергеевич! — деди Москва област, Кузнецов районидаги «Партия XX съезди» колхозининг сўт сўғувчиси Л. А. Сидоров»

Тошкентда тантанали йиғилиш

(Боши биринчи бетда) Бутун байрам кунинда — дейди Ўртоқ Раҳимовоева йиғилиш қатнашчиларининг гулдўроси қарсаклари остида. — Эбенистоннинг меҳнаткаш тинчлик ичлари атоқли ленинчи, тинчлик учун лари атоқли қурашчи Никита Сергеевич Хрушчев бошлиқ Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ленинчи Марказий Комитетига чин қўлинидан, чин қалбдан қизини муҳаббат ва отанин салом сўзларини, ўзларининг бахтли ҳаёти учун чуқур таъшаккур ва миннатдорчилик сўзларини йўлайдилар. Коммунистик партияга чексиз содиқ бўлган совет х о т и н қ и л а р и К П С С Х Х I съездининг тарихий қарорларини муваффақиятли амалга ошириш йўлида ҳармай-толай меҳнат қилдилар.

Зал гумбазлари остида Совет Иттифоқи давлат гимнининг улус-вор садолари янгради. Ўртоқ Н. С. Хрушчев бошлиқ Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиуми гойат баланд руҳ билан йиғилишнинг фахрий президиумига сайланди.

Тўқимачилик комбинатининг илгир ўқувчиси Л. С. Свешнева минбарга чиқди. У, Совет мамлакатидидаги ҳар бир меҳнаткаш эришган бахтли ҳаёт учун жонона Коммунистик партияга чин қўлинидан таъшаккур изҳор қилди.

Калинин районидидаги «Коммунизм» колхозининг сўт сўғувчиси Р. Ёбронова колхозчи хотин-қизларининг меҳнат соҳасидидаги қаҳра

соева. — Сиз яна Москвада, бизлар билан биргасида. Бундан бизлар гойат хурсандимиз. Москва атрофи колхозчилари Сизни Ватанга қайтиб келишингиз билан чин қалбдан таърифладилар.

Осиё халқларининг оқилолиги ва мустақиллиги йўлидаги интилиш биланга тушунарилади. Биз уларнинг янги ҳаёт қуриш йўлидаги муваффақиятларидан қувонамиз ҳамда дўстлик ва бегараз ёрдам қўлини узатамиз.

Биз, дейди колхозчи, эртанги кунимизга ишонч билан қарайми: Эртанги кун порлоқ ва бахтиёр ҳаёт қуришда, капитализм бизни тинч муваббатга бизга янги муваффақиятлар келтирди.

Москва шаҳар Халқ хўжалиги кенгашининг агрегат станоклар ва автомат линиялар махсус конструкторлик бюросининг лаборатория бошлиғи В. Г. Льюченко минбарга чиқди. У Совет ҳукумати бошлигини пойтахт олимлари, инженерлари, техниклари ва барча интеллигенцияси номидан таърифладилар. Биз, дейди ўртоқ Льюченко, партиямиз ва ҳукуматимиз тинчлик учун, миллий мустақиллик учун, ҳамма халқларнинг равақ топиши учун курашнинг олдинги сафида бораётганлиги билан фахрланамиз. Совет Иттифоқининг бу сибсатини Шарқи-Жанубий Осиёдаги меҳнатсевар ва мустақил халқлар қизини қўлаб-қувватлаётганлиги бизларди чексиз қувватлади.

Москиской трестининг пробаби С. А. Кулов Совет ҳукумати бошлиғи Н. С. Хрушчевга сийҳат-саломатлик ҳамда улут социалистик Ватанин ва совет халқининг бахт-саодати йўлидаги ишда янада муваффақиятлар тилади. Москва бинокорлари, деди у, сиз таъриф этган чет эл мутахассисларини самийий қутиб олдилар ва ўз таъжрибаларини улар билан қардошларча ўртоқлашадилар.

Москва университетининг студенти Юлия Дибцева таъсирли нутқ сўзлади. У. Н. С. Хрушчевни совет ёшлари номидан таърифлади. Сиз «Мамлакатнинг гули, янги ҳаёт қурувчилар» деб атаган Индонезия йиғит ва қизлари Сизни зўр қувонч билан таърифлагандилар. Залда, Жюкьякартадаги минглаб студентлар Сизни гулдўроси овазия билан қутиб олганликларини биз айниқса хурсанд бўлдик, деди студент киз. Сиз индонезиялик студентларини Совет

БАҲОР ВА МЕҲНАТ БАЙРАМИ

Бугун ер юзи хотин-қизлари Халқаро хотин-қизлар кунини бирдамлик ва ҳамкорлик байрами остида байрам қиладилар. 8 Март баҳор ва меҳнат байрамидир.

Ярим аср муқаддам социалист хотин-қизларнинг Копенгагенда бўлган Халқаро конференцияси пролетар хотин-қизлар ҳаракатининг машҳур арбоби, немис коммунисти Клара Цеткиннинг таълифига мувофиқ, ҳар йили 8 мартни Халқаро ишчи хотин-қизлар кунини деб нишонлашга қарор қилди.

Халқаро хотин-қизлар кунини биринчи марта 1911 йили Германия, Швейцария, Австрия ва Данияда нишонланди. Россияда эса бу байрам биринчи марта 1913 йилда большевиклик широр остида ўтди.

КУРАШ

ТЎЛҚИНЛАРИДА

Ленин тузган Коммунистик партиянинг тарихий хизмати шундаки, у Россияда хотин-қизларнинг озодлик ҳаракатини революционизмга олиб, бу ҳаракатни пролетариатнинг капитализм зулмидан озод бўлиш учун олиб бораётган умумий ҳаракати билан боғлади. Большевиклар партияси пролетар революциясини тайёрлаётганда минг-минглаб хотин-қиз бу курашда бевосита қатнашди.

Хотин-қизларни озод қилиш, уларни иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳасида эркаклар билан тенг ҳуқуқда бўлишини таъминлаш Улуг Октябрь социалистик революциясининг галабаси билан қаттиқ боғлангандир.

Октябр революцияси галабаларини мустақамлаш учун курашнинг ҳамма боқичларига, мамлакатимизда социалистик жамият қуришда хотин-қизларнинг туган ўрни жуда катта бўлди. Улар ўзларининг оталари, арлари, ака-укалари билан ёнма-ён туриб, граждандар урушини фронтларда, кейинча халқ ҳўжалиги қуришларида фидокорлик намунасини кўрсатдилар. Мария Демченко, Паша Ангелина, опа-сингил Виноградовалар ва шулар каби юзлаб аълоий ватанпарварларнинг номлари мамлакатимизда социалистик қуриш тарихига олтин ҳарфлар билан ёзилган.

Совет хотин-қизларининг Улуг Ватан уруши йилларидаги жасорати, жанг майдонлари ва фронт орасида кўрсатган қаҳрамонлигини тарих асло унутмайди. Улар урушдан кейин ҳам мамлакат халқ ҳўжалигини тиклаш ва ривожлантириш ишига қўйган зўр ҳисса қўшдилар.

ЯРАТИШ ИШҚИ

КПСС XXI съездининг тарихий қарорлари совет хотин-қизларини халқ ҳўжалиги ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳасида янгидан-янги илҳомли муваффақиятларга илҳомлантирди. Ҳозир 26 миллиондан ортиқ хотин-қиз мамлакат халқ ҳўжалигини ривожлантиришда қатнашмоқда. Қишлоқ ҳўжалигида ишловчиларнинг 60 проценти хотин-қизлардир. Улар хусусан халқ маорифи ва коммунизм қурувчилар соғлигини сақлашда етакчи ўрнини эгаллайдилар.

Хотин-қизлар ҳамма ерда ва ҳамма соҳада ўзларининг аълоий таланти ва қобилиятларини рағбат топтирмоқдалар. СССРда юз мингдан ортиқ хотин-қиз қишлоқ ҳўжалиги ишлаб чиқаришининг командири, 110 мингдан зиёд хотин-қиз илмий ҳодим бўлиб ишламоқда.

Совет адабиёти ва санъатини тараққий эттиришда хотин-қизларимизнинг ҳиссаси зўр. Рассомлар, архитекторлар, композиторлар, артистлар орасида хотин-қизлар оз эмас.

Е. НАСРИДИНОВА,
Ўзбекистон ССР Олий Совети
Президиумининг Раиси

Мамлакатимиз хотин-қизлари давлати идора қилишда фаол қатнашаётганликлари қувончли бир ҳолдир. Иттифоқчи ва автоном республикалар Олий Советлари, меҳнатқашлар депутатлари маҳаллий Советлари депутатларининг 38 проценти, СССР Олий Совети депутатларидан 366 киши аёллардир.

Совет хотин-қизлари ўзларининг энг асл намоёндаларидан 1 миллион 600 мингтаси Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг аъзоси бўлганлиги билан ҳаққоний фахрлана оладилар. Ленин комсомолни сафида эса қиз-жувонлар 44,5 процент, касба-саноат аъзоларининг ярами аёллардир.

Хотин-қизлар қурилишини зини ҳамма соҳасида новаторликлари, ижодий фикрлари, битмас-туганмас гайрат ва ташаббуслари билан Ватанимиз ширатини оширмоқдалар. Валентина Гаганова, Юлия Вечерова, сингари минглаб етти йиллик қаҳрамонлари шулар жумласидандир. Икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Проксёва Коврова ва Кеня Петухова, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Мария Судова, Анна Ефимова каби қишлоқ ҳўжалиги пешқадамларининг номларини бутун совет халқи ҳурмат билан тилга олади.

Совет хотин-қизларининг меҳнатдаги жасоратини партия ва ҳукумат ҳаммаша юксак тақдирлайди. Мамлакатимизда 2619 хотин-қиз Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, 75 хотин-қиз Совет Иттифоқи Қаҳрамонидир. Бир миллиондан ортиқ хотин-қиз орден ва медал билан мукофотланган. Фан ва техника, санъат ва адабиётнинг ривожлантиришдаги муваффақиятлари учун 749 хотин-қиз Ленин ва Сталин мукофотининг лауреатидир.

ДОНГИ КЕТГАНЛАР

Қўмиллатли социалистик давлатимиздаги ҳамма халқлар Совет ҳокимияти йилларида ўзларининг экономика ва маданийларини мисли кўрилмаган даражада ривожлантириш имкониятига эга бўлишлар. Жумладан, Совет Ўзбекистонини олиб қарайлик. Ленинка миллий сибатининг тантанаси тўғрисида СССРдаги қарош халқлар, аввало севикли оғамиз улуг зот халқининг ёрдами билан Совет Ўзбекистони Ватанимизнинг Шарқдаги йирик индустриал марказига, қишлоқ ҳўжалиги юксак даражада тараққий этган, шаклан миллий, мазмунан социалистик маданияти гуллаётган республикага айланди.

Республиканинг экономика ва маданияти гуллаши билан бирга, аълоий кадрлар ҳам вояга етди. Улар орасида хотин-қизлар катта ўрни эгаллайди. Ҳозир Ўзбекистон саноат корхоналаридагина 130 мингдан ортиқ хотин-қиз, шу жумладан, 65 минг маҳаллий миллат хотин-қизлари ишламоқда.

Партия XXI съезди қарорларидан илҳомланган хотин-қизларимиз етти йилликнинг улугвор режаси билан илҳомланган ҳаётда қаҳрамонона меҳнат қилмоқдалар. Тўқимачилик компаниясида бир операцияга кетадиган вақтин тежаш ҳаракатини бошлаб берган тўқувчи қизлар Светлана ва Ўлдошева, Суҳрурова ва Юсуповлар номи бутун республикага маълум. Коммунистик меҳнат бригадасидан қолқ бригадага ўтиб, аълоий кўрсаткичларга эришган бухорлик тўқувчи Раҳима Хайриева республикаимиздаги етти йиллик илҳомларининг олдинги сафида бормоқда.

Қанчадан-қанча миришкор аёллар колхоз-совхоз далаларида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Дондор меҳанизатор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турсуной Охуновани ким билмайди. Ҳозир 500 дан кўп қиз-жувон кўн билан унинг касбинини эгалламоқда. Қорақалпоғистон АССРининг Амударё районидаги Крупская номи колхоз эвено бошлиғи, СССР Олий Советининг депутаты Ойим Камолова пахтадан юқори ҳосил етиштириш усталаридан биридир. Бу аълоий аёл, сидқидил ватанпарвар бу йил 80 центнердан ҳосил учун курашмоқда.

Оржоникидзе районидаги Ленин номи колхоз сўт соғувчиси Зухра Комилловани номи бутун мамлакатга машҳур. У бу йил ҳар бир ситгидан 6 минг килограммдан сўт соғиб олишга аҳд қилган. Фарғона области, Охунбобоев районидаги Ленин номи колхоз аъзоси Елизавета Провская бу йил мингта чўққани семиртириб, давлатга 90 тонна гўшт етказиб бериш мажбуриятини олган.

Республикаимизда халқ маорифи, медицина, санъат ҳодимларининг қўчилиги хотин-қизлардир, халқимиз мамлакатга донги кетган Зулфия Уминова, Хадича Сулаймонова, И. А. Райкова сингари олималар билан фахрланади. Ўлар сафи тобора ўсмоқда. Ҳозир Ўзбекистонда хотин-қизлардан 602 киши фан кандидати, 20 киши фан докторидир. Сора Эшонтўраева, Тамарахоним, Мукаррам Турғубоева, Ҳалима Носирова, Галия Исматиллова каби моҳир санъаткорларнинг таланти совет ва чет эл томошабинларининг ҳурматиға сазовордир. Ўзбек шоираси Зулфиянинг асарлари кўп миллионли китобхоналар қабзини ўзига мафтун этган. Ўзбекистоннинг кекса ёзувчиларидан Алматинскаянинг асарларини халқ севиб ўқийди.

Хотин-қизларимизнинг ижтимоий ва давлат ишларидаги фаолияти кўн сайини ўсмоқда. СССР Олий Совети депутатлари орасида Ўзбекистонда 16 хотин-қиз, Республика Олий Совети депутатлари орасида 129 хотин-қиз бор. 20 мингдан ортиқ хотин-қиз маҳаллий советларнинг депутатидир.

Ахир, революцияга қадар бутун Россиядаги каби Туркистон хотин-қизлари ҳам сиёсий ва ижтимоий ҳаётда қатнашадиган бутунлай маҳрум эканлигини ким унутди. Шарият қонунига мувофиқ, улар уй чўриси ва ўз эрларининг қули эди. Октябрь социалистик революциянинг галабаси тўғрисида бутун Совет мамлакатидидаги сингари Ўзбекистон хотин-қизлари ҳам эркин нафас ола бошладилар. Коммунистик партия аёллар истеъдоди ва ижод қабилалари кўзини очиб, унга қанот бахш этди, аёллар меҳнати ва ижодини, она номини улуглади.

АЗИЗДИР,

ШАРАФЛИДИР

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати она ва болага ҳаммаша зўр ғамхўрлик қилиб келмоқда. Она бизда ҳамманинг исзат-ҳурматини қозонган улугвор номдир. Совет воқелигида она бўлиш, еш бўлини—кеलाжакимизни тарбиялаш фахри бурчдир. Республикаимиздагина беш ва ондан кўп фарзанд тарбиялаган 320 мингдан ортиқ аёл «Оналик шўхрати» ва «Оналик медали» билан мукофотланган. «Қаҳрамон оналар» эса бир ярим минг кишидан кўп. Сўнгги ўн олти йил ичида республикадаги кўп болалар ва ёлғиз оналарга давлат уч миллиард сўмдан кўпроқ нафақа берди.

Бизда ўз фарзандларини тарбиялашнинг ижтимоий фойдали меҳнат ва сиёсий ҳаётда актив қатнашиш билан боғлаб олиб бориш учун оналарга ҳамма шароит яратиб берилади. Ўзбекистонда юз қирқ мингдан ортиқ гўдак домий боқча ва ясида тарбияланади. Етти йиллик планда давлат йўли билан республикада камидан беш юзта ясли қуриш мўжлашган. Бундан ташқари колхозлар ҳам ўз маблаглари ҳисобига жуда кўп ясли қурадилар.

Ҳозир Ўзбекистондаги қирқ уч мактаб-интернатда 10 минг бола тарбияланади. 1965 йилда мактаб-интернатларда тарбияланувчилар 110 мингдан ошади.

Партия ва ҳукумат хотин-қизларга маданий-маиший хизматни кучайтириб, уларнинг уй-рўзгор ишини енгиллаштириш учун зарур бўлган ҳамма шароитларни кўрмоқда.

Бизда хотин-қизларнинг қишлоқ ҳўжалиги ишларидаги оғир қўл меҳнатини енгиллаштириш тадбирлари амалга оширилмоқда. Бу жиҳатдан партия ва ҳукумат, шахсан ўртоқ Н. С. Хрущёв пахтачиликни комплекс механизациялаш, хусусан пахтачи машинада териб олишга кўрсатмаган ғамхўрлик қилган зўр аҳамиятга эгадир.

Европа ва Осиёдаги халқ демократияси мамлакатларида ҳам хотин-қизлар ўзларининг ҳўжалик, сиёсий ва ижтимоий фаолиятларини кенг ривожлантириш йўлига тушиб олдилар.

ТИНЧЛИК

КУРАШЧИЛАРИ

Бугун 8 Мартнинг эзлик йиллиги хотин-қизлар ер юзининг ҳамма қисмида тинчлик, озодлик ва миллий мустақиллик учун курашда актив қатнашаётган бир вазиетда нишонланади.

Ҳеч кимга сир эмаски, бир қанча капиталистик мамлакатларда ҳозир ҳам хотин-қизлар сиёсий ҳуқуқлардан маҳрум, уларнинг меҳнатиға эркакларга қараганда анча кам ҳақ тўланади. Масалан, АҚШ да хотин-қизларнинг иш ҳақи эрлар иш ҳақи-га қараганда 30—40 процент, Англияда 53 процент, Фарбий Германия, Япония ва Жанубий Кореяда 50—60 процент камдир. Капиталистик мамлакатларда хотин-қизларнинг олий ўқув юрларига кириш ҳуқуқи ҳам чеклаб қўйилган. Масалан, АҚШ даги олий ўқув юрларига атиги 5 процент хотин-қиз қабул қилинади. Бундан ташқари кўпчилик капиталистик мамлакатларда хотин-қизлар бевуз медицина ёрдами олин, ҳомпадорлик нафақаси олин ҳуқуқларидан маҳрум.

Хотин-қизлар қурулганлиги, ядро қурулиш сиёсий тўғрисида дунёда тинчлик ўрнатиш учун олиб борилаётган курашларда тобора актив иштирок этмоқдалар. Бу ишда 80 мамлакатдан 200 миллион хотин-қизни уюштирган Халқаро хотин-қизлар демократик федерацияси айниқса катта роль ўйнамоқда.

Бу йил республикаимиз она-Ватанга 3 миллион 170 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш, яъни йиллик план миқдорига гўшт етиштириш ва бошқа қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларини етиштиришнинг кўпайтириш юзасидан ўз зиммаларига юксак мажбурият олдилар. Республикаимиз хотин-қизларининг ватанпарварлик бурчи — бу улугвор ишга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишдан иборат.

Ўз байрамларини Коммунистик партия ва Совет давлатининг таъкилотчи улуг инсон — Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 90 йиллиги арафасида нишонлаётган совет хотин-қизлари ленинлик байроғи остига, КПСС ва унинг ленинчи Марказий Комитети атрофиға янада зичроқ жипслашиб, етти йилликни муваффақиятли амалга ошириш учун курашда янги меҳнат галабаларини қўлга киритишлари шак-шубҳасиздир.

АҲИЛ ҚИЗЛАР

Эрталабдан бери пашша учса овози эшитилмаган ётоқхонанинг тинчлиги бирзума бўзилди. Сменадан қайтган қиз-жувонлар ётоқхонани жоғлантириб, тўққизлангилар юбордилар. Уларнинг бири оғир қат қилишга, бири дазмон босишга, яна бири дарс тайёрлашга киришди. Орадан бир-икки соат ўтар-ўтмас ётоқхона яна бўшаб қолди. Қизлар гала-гала бўлиб турли томонга тарқалишди. Энди улар мактабларни, кино-театрларни, музейларни гажум қила бошлашди.

Лекин хоналарнинг бирига кирган тўрт қиз ҳа деганда бу тўққизли ҳаётга қўйилмади. Нега бундай бўлди? Шу эшикни бир очиб кўрайликми?

...Хонадаги учта қизлар чиройли қизлар бўлиб қўйилган. Тўртинчи қизлардан эса бир қиз кўрпача бурчак олган-у, унинг тепасида уч дугонаси парвоза.

— Валя, тур ўрнидан, нима бўлди сенга? Е тобинг қочиб қолдики, врач қадирайликми?..

— Валя, мен мактабимга бориб айтиб келсаммикан.

— Нега индамайсан Валячка, бошинг оғриётган бўлса дори келтириб берай...

Лекин Валя тушмагур ҳеч нарсани эшитмагандек ётаверди. Пешонасини ушлаб кўришди — иситма-ни йўқ. Шундай бўлса ҳам йили врач қадиришга кетаётган эди, Валя сакраб туриб:

— Керак эмас, керак эмас!... — деб қичқирди-да, яна ётиб олди. Қизлар Валянинг бу қилиғига ҳайрон бўлишди. Эҳтимол тоби келишмай турганди, ёки биздан ранжидимикан, деган андиша билан индамай қўқолишди. Индашмади, лекин ҳаммаларининг кўнига хижил бўлди, шу бугунги нормани бир ярим ҳисса бажарсанлари ҳам татмида, меҳр қўйиб тайёрлаган таомлари татмоқларидан ўтмади.

Эрталаб Валя тоғга турмади, лекин Зина, Клавдия ва Галия эшикдан чиқиб кетиши билан ўрнидан турди-да, ашп-ташп қилиб фобарика томон югурди. Дугоналари билан кетма-кет чехга кириб бориб, ўз станцияларида ишлаб бошлади. Иш вақти тамом бўлганда, ҳаммадан олдин фабрикадан чиқиб кетди. Қизлар ётоқхонага қайтишганида Валя йўқ эди. Мактабга кетдимикан, деган хаёл билан ўзларини овитиб турган ҳам эдики, стол устида Валянинг китоб-лафзалари сочилиб ётганини кўришди. Дугоналар бугун кинога боришлари керак эди. Лекин учовчи ҳам бу ҳақда оғзи очинмади. Гўё бугунги учун уларнинг ҳар бири айбдорди, уларнинг ҳар бири гуноҳ иш қилиб қўйгандек ҳомуш бўлиб қолди.

Тун яримдан ошганда хонанинг эшиги секингина очилди, Валя кириб келди. Қизларнинг ҳеч қайсиси

ухлабмай ётган экан, ўтириб олинди.

Клавдия дугонасининг чиқарган қилиғи бригаданинг шон-шўхратиға доғ туширмай қолмаслигини ахши биларди. Шу сабабдан ҳам индамай қолмади.

— Бу ношукрчиликдан, енгил-тақликдан бошқа нарсаси эмас. Нима қилганимиз бу, Валя? Ҳаммамизнинг волимизни шувит қилмоқчимизан! Шунақа муддаонг бўлса, ҳозирданок айтиб қўяёл. Ҳеч нарсадан камчилигинг бўлмаса, еганинг олдинда, еганинг кетинда. Афтидан, ўқинган боришини хоҳламаётганга ўхшайсан. Шунинг билан қўйки, қизгина, билимга оғ қўйишнинг оқибати яхши бўлмайди. Оляхон Дўсмуҳамедовани ўзиниға бир қисс қилиб кўр. Унинг қўлида ёш боласи, каттагина рўзгори бор. Шунга қарамай, тўқимачилик институтининг 3-курсини тамомлай деб қолди. Ушандан иборат ол. Ҳаммамиз бир жон, бир тан бўлиб эл ҳурматиға сазовор бўлишга аҳд қилганимизда «ўқиниға нима етсин, бориб-бориб ҳар бир ишчининг олий маълумотли бўлишини талаб қилишимиз» деган ким эди? Қани ўша дабдабали гапларга аман?

— Гап қор қилмайдиганга ўхшайди. Тайёр мактаб бўлса, ўқимай юрс. Йўқ. Бунга биз йўл қўймаймиз. — Клавдиянинг галига қўшимча қилди Галина.

— Нега ерга қарайсан, дарлинг бўлса айтаёл, — дейишди қизлар.

Валя ҳеч қачон бунчалик сиқув остида қолмаган эди. Айни замонда йўлдан адашаётган қиз дугоналарининг жонқўрлиғидан, ғамхўрлиғидан, шу қадар меҳрибонлиқ кўрсатишларидан беҳад қувонган, кўм-кўк кўзларидан секинча ёшлари томар, қиялқутидан уялиб, бошини кўтаролмасди.

— Мени кечиринглар, телбалик қилдим...

Шундай дедю, хўнграб юборди. Коллектив буюк куч деганлари шу-да! Валя яна ўқиниға бора бошлади, ишда, шахсий ҳаётда ўртоқларидан айрилмади...

Бу кичкинагина воқеа бир неча ой муқаддам Тошкентдаги пайпоқ-трикотаж фабрикасининг қизлар ётоқхонасида содир бўлган эди. Ҳозир қизлар етти йилликнинг пешқадамлари сафида боришлариди. Улар коммунистик меҳнат бригадаси деган шарафли номни олиш учун курашаётганлар.

Йилда шу корхонада бўлганимизда халқаро хотин-қизлар кунини 8 Март муносабати билан ўтказиладиган йилда қатнашдик. Олдинги йилда Дилором Абдуллаева, Галина Мазанова, Раъно Тўйчиева, Екатерина Вочель, Галина Дашченко ва уларнинг ўғил дугоналари ўтиридилар.

Раъно ХАЛИЛОВА.

ФАКТ ВА РАҲАМЛАР

Мамлакатимиздаги ишчи ва хизматчиларнинг 47 проценти хотин-қизлар ташкил қилади. Шундан 732 минг хотин-қиз инженер, техникдир.

Совет хотин-қизларидан 86 минг киши агроном, зоотехник, ветеринария врач, ветфельдшер бўлиб, қишлоқ ҳўжалиги ва чорвачилик соҳасида ишламоқда.

СССР даги олий маълумотли мутахассисларнинг 49 проценти, ўрта маълумотли мутахассисларнинг 53 проценти хотин-қизлардир.

Хотин-қизлардан давлат арбоблари жуда кўп, 25 хотин-қиз Иттифоқчи республикалар министрлари, 74 хотин-қиз министр ўринбосари давлатларда хизмат қилмоқда.

Икки минг саксон тўрт хотин-қиз СССР Олий Совети ва Иттифоқчи республикалар Олий Советларига депутат қилиб сайланган, маҳаллий Советларнинг депутатлари 38,3 процент.

Йигирма саккиз мингдан зиёд совет хотин-қизлари фанлар доктори ёки фанлар кандидати деган унвонга эга. 100 дан ортиқ илмий ҳодималар институт ва лабораторияларга раҳбарлик қилмоқда.

Мамлакатимиздаги қўни-шуносларнинг тахминан я умдан бир қисми, халқ судьялари ва маслаҳатчиларнинг 40 проценти хотин-қизлардан иборат.

Адабиёт ва санъат соҳасида хизмат қилаётган хотин-қизлар сафи тобора кенгаймоқда. 662 хотин-қиз СССР ёзувчилар союзининг, 1400 хотин-қиз СССР рассомлар союзининг аъзоси.

Касба-саноат ташкилотлари раҳбар органидаги хотин-қизлар жуда кўп. Фабрика, завод ва маҳаллий касба-саноат ташкилотлари раҳбарлик органидаги сайланганлар орасида 47 процент, марказий касба-саноат ташкилотлариға сайланганлар орасида 35 процент хотин-қизлар бор.

Хотин-қизлардан 3 минг киши «Спорт мастери» ва «Хизмат кўрсатган спорт мастери» деган унвон эгаси. Енгил атлетика бўйича ўтказилган бутун дунё 11 рекордининг 8 тасини Совет Иттифоқи хотин-қизлари эгаллади.

Икки минг олти юз ўн тўқ қиз хотин-қизга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини берилди. 75 хотин-қиз эса Совет Иттифоқи Қаҳрамонидир. 1 миллиондан ортиқ хотин-қизлар СССР орден ва медаллари билан мукофотланди.

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИ МОСКВА ТАНТАНАЛАРИДА

Халқаро хотин-қизлар кунини — 8 Мартни нишонлаш учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси Е. С. Насриддинова бошчилигида Москва хотин-қизларининг бир гуруппаси жўнаб кетди. Улар орасида куйидагилар бор: 1-«Боеву» совхозидagi транзит-далачилик бригадаси бошлиғи Ш. Бозорова, Дзержинский номи тўқимачилик комбинати ишчиси М. Базеева, Олтинтопан қўрғошин-мис комбинати ишчиси С. Воспитанникова, Каттақўрғон районидаги Крупская номи колхоз раиси Р. Исломова, Амударё районидаги «Ленинград» колхозининг эвено бошлиғи О. Камолова, Урганч районидаги Калинин номи колхозининг эвено бошлиғи М. Қўрбонова, Термиз пахта тозалаш заводи мастери М. Майорова, Олтирай районидаги «Ленинград» колхозининг ситир соғувчиси М. Сайфуддинова, «Ташселмаш» заводи ишчиси Н. Удалова, Ёнғиудон районидаги Ленин номи колхоз раиси К. Хусанова, Тошкент тўқимачилик комбинати ишчиси М. Ёлдошева, Наманган ёғ-экспеллер заводи ишчиси С. Токмиева, Чирчиқ районидаги «Оқинбобоев» номи колхозининг эвено бошлиғи Н. Эришова, Сталин районидаги Ленин номи колхозининг чўчабонари Н. Бабиш, Тошкент медицина институтининг нафедра мудири О. Павлова, Нуқта районидаги «Қизилча» совхозининг бош чўпони А. Қўнарова, Кейгали районидаги «Халқобод» совхозининг эвено бошлиғи К. Носирова, Қўнон вагон депосининг ишчиси А. Бакенова, Гурлан районидаги М. Горький номи мантаб ўқитувчиси К. Юсупова, Косон темир йўл станциясининг бўқичлар бригадаси М. Расхучина, Юйори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг ситир соғувчиси Р. Кююн.

Б. МИЗРОХИН ФОТОС.

